

Esipuhe Prophetast Nahumist.

Cosca eli
mitä Nahum on en-
nustanut.
1. Israelin ja Judan hävitylest.
2. Assyrian ja Niniwen hävitylest.
Tob. 14:5.

3. Christus-
lest.

Nophesta Nahum ennusta, cuiusga Assyrialaiset piti Israelin ja Judan hävittämän / niincuin Salmanassarin ja Sennacheribin cautta tapahdutti heidän suuren syndens tähden. Eitengin ettei jääneet hurscat piti talles oleman / niincuin Jehiskialle ja hänen vetaisillens tapahdui. Sentähden ymmärretään / että hän on Esaiän edellä taicka juuri hänen aicanans ollut.

Suure hän ennusta Assyrian valdaunnan hävitylest / ja lisätengin Niniwen Caupungin / jotca muinen Jonan aicana sangen jalot olit / mutta sijste tulit taas aiwa pahari / ja Israelin fangeja yllympaldiseest raiwaisit: ionga tähden Tobiakin heille paha loppua avista / ja sano: heidän pahuden saacon lopun. Ja nijn hän lohdutti / niincuin se mōys hänen nimellens sovi (sillä Nahum on suomext lohduttaja) Jumalan Canssa / ettei heidän vihollisens Assyrialaiset pitä jäljens hävitettämän.

Ensimäisen lugun lopusa ennusta hän Christuslest ja niincuin Esaiakin Cap. 52. niistä hyväistä saarnaisit / jotca vuorella ranha ja terveytä julistavat / ja nijn käske Judan iloita / ettei Judas pitä se hyvä sanoma / ja iloinen Jumalan palvelus / hänen sanans cautta / oleman opetu ja wahwistettu. Sentähden on hän kyllä oikia Nahum / se on / lohduttaja / Esa. 52:15.

Propheta Nahum.

I. Lucu.

Nahum kirjoittaa Jumalan suuren kisrauxen ja woiman niistä jumalattomia ja hänen vihamiehiäns wästan / joita ei hän päästää rangaisemata / v. 2. hänen armons ja laupindens niiden cohtan / jotca hänenen turrawat / v. 7. 9. 12. lohdutta Canssans / ettei suloinen Evangelium pitä heille saarnattaman / v. 15.

Nahum
kirjoitta
Jumalan
vihans ja
woimanju-
malatto-
mia wa-
stan.

1. Älmä on Niniwen euorma / ja Nahumin ennuuskirja Elkost.
2. **H**ERRA on kqwas Jumala ja costaja / ja **H**ERRA on costaja ja hirmuminen. **H**ERRA on costaja vihollisians wästan / ja joca ei hänen vä-
nöllisians unohda. **H**ERRA on käräjä-
nen ja suuri woimasta / ionga edes ei lengän ole riatoiv : hän on **H**ERRA / ionga tieti-
tuulis ja tuulispaas oivat / ionga jalcain to-

mu pilvi on. Joca nihtele merta ja cui-
va sen / ja teke caicki virrat märsättämäri.
Basan ja Carmel taipu / ja se näändy mitä Libanonin vuorella cucoista. Vuoret wa-
pisewat hänen edesäns / ja cinculat hukkuvat /
maa pala hänen edesäns ja maan pyri / ja
caicki jotca siinä asuvat. Ja circa seiso hä-
nen vihans edes? eli cuca voi physä hänen
hirmusudens edes? hänen vihans pala nq-
cuin tuli / ja calliot lehkevat hänen edesäns.

HERRA on laupias / ja turwa-
hådän aicana / ja tunde ne jotca uscaldavat hänen päällens. Co-
sca wedenpaisumus suore / nqni hän sen lope-

Jumalan
armo niistä
wästan /
joita händä
peltävät.

ta / mutta hänne vihollisians hän waino
pimeydelä.
 9 **N**itä te ajatteletta HERRA wastan?
 Hän on se joca cuitengin tele lopun,
 10 Lipä onnettomus cahdesti tule. Sil-
 lä nýncuin orjantappurat / jotca secaseurai-
 sin caswarvat / ja caickein tuoremmat ovat/
 11 poldefan nýncuin cuiwat corret. Nyn pi-
 tå oleman se carwala juoni / joca sinusta tule/
 ja paha ajattele HERRA wastan.
 12 Mäistä sano HERRA: he tulcon hangit-
 tuna ja wåkerwåna nýncuin he tahtorvat / cui-
 tengin heidän pitå maahan hacaturi tule-
 man / ja menemän pois: sillä minå olen sinua
 nöryttämtyt / mutta en tahdo cuitengan pe-
 13 räti turmella. Vaan tahdon silloin hänne
 ikens sinusta särke / ja rewäistä ricki sinun si-
 14 tes. Mutta sinua wastan on HERRA kå-
 stenyt / ettei hylkän sinun nimess siemen pysty-
 män pidä. Sinun Jumalas huonesta tah-
 don minå sinun hucutta. Sinun epäjumalas
 ja cuwas minå tahdon håvittå / sinun epä-
 jumalas ja cuwas tahdon minå sinulle hau-
 daxi tehdä: sillä sinå olet tyhjäxi fullut.

15 **C**adzo / muorelle tulevat hy-
 wän sanoman jalat / jotca rau-
 ha saarnawat / pidä sinun juhlapäi-
 wäs Juda / ja mara lupauxes:
 sillä eise jumalatoim Tyranni pidä sillen tu-
 leman sinun pääles / joca on suuri håvite-
 ty.

Vers. 3. Tuulis) Nýncuin punaises meres / Exod. 14:21.
 v. 9. Ajatteletta HERRA wastan) Ne ovat Assorialastet. v. 11.
 (Carwala juoni) se on / Niniweterieen pahat juonet / cuih he pidit
 Judan Canssä wastan / heidä håvittärens / tähdy turhan tulla/
 cosca he juuri parhain haastarvat ja öhkkävät / nýncuin Sanhe-
 ribin ja Rab-Saten tapahdui Jerusalemin edes. v. 12. Nöryt-
 tävät) Sinua minun Canssani tahdon minå rangaista San-
 heribin cautta / mutta hänne pitå sen corwasti maraman. v. 14.
 Mutta sinua wastan) Nimittämä / Cuntingas Sanherib / joca
 myös / nýncuin Nahum tåsä emusta / hänne epäjumalans Kir-
 eos tapettin / 4. Reg. 19. Esa. 37:38. v. 15. Marja lupauxes
 Cadzo / Num. 30: 4. Lev. 27: 2.

II. Lucu.

Nokhetä kirjoitta / cuunga Niniwe piti Chaldereidö/
 püritettämän / voitettaman ja ryöstettämän / v. 1. ja
 heidän hallidjains ja Päämiesens wåkerivalda piti myös
 lopun saaman / v. 11.

1 **C**laasaja pitå astuman ylös sinua
 wastan / mutta ota akferast waa-
 dri teistä / hangidze idzes jalostä/
 ja wahwista sinus wåkerwåsti
 cuitengin sinå poimetan pois ja sinun oxas
 2 turmellan. HERRA costa Jacobin ylpen-
 den / nýncuin Israelingin ylpeyden costa.

Hänne wåkerwåns kilvet ovat rustiat / 3

Hänne sotawåkens on nýncuin purpura/
 hänne rattans walistarvat nýncuin tuli / co-
 sea sotaan mennän / heidän keihäns hådlyvat.
 Rattat wierhävät catuilla / ja colisewat 4
 cuilla / he wålkhyvat nýncuin tulisoitto / ja
 menewät secaseuraisin / nýncuin pitkäisen lei-
 manus.

Mutta hän ajattele hänne wåkerwåns / 5
 cuitengin heidän pitå langeman / waicfa cu-
 hunga he tahtorvat / ja heidän pitå riendäm-
 än muureins pää / ja sihen warjelureen/
 cusa he irstana olisit. Mutta poreit wir-
 tain tykönä cuitengin awatan / ja Pallazin
 pitå lyötämän ales. Drotningin pitå wie-
 tämän pois sangittuna / ja hänne neidzens
 pitå huocaman nýncuin mettiset / ja rindoin
 lydmän. Sillä Niniwe on nýncuin lam-
 micko wettä tåhnåns / mutta sen tåhyt vuota.
 Seisocat / seisocat (pitå heidän huntaman)
 mutta ei pidä fenengän palajaman.

Nyn ryöstäkät nyk hopiata / ryöstäkät cul-
 da: sillä tåsä on tarvarata ilman loppuma-
 ta / ja caickinaisten callein cappalein paljous.
 Mutta nyk sen tåhyt suuri poispoimeturi ja
 håvitetyri tulla / ettei hänne sydämens kyllä
 epäilis / polvet horjuvat / landet vapise-
 vat / ja caicki posket walkenervat nýncuin sa-
 viastia.

16 **E**lsa nyk on Lejonin asumus / ja Lejonin 11
 penickain laiduin / josa Lejoni ja naaras
 Lejoni asui / Lejonein penickain cansa / ja ei
 tohtinut lengän heitää carcotta. Vaan Lejoni 12
 raateli runsast penicoillens / ja mursi naaras
 Lejoneillens / ja tåytti luolans raafelurest ja
 pesäns repimisest.

Cadzo / minå tulen sinun tygös / sano 13
 HERRA Zebaoth: ja sytyläsin sinun rattas
 sawiun / ja miecan pitå sinun nuoret Lejoni
 sisäns / ja teen lopun sinun ryöstämise-
 stäs maasa / ettei sillen pidä sinua sanansa-
 tajas åndä cuuluman.

Vers. 1 Haaseja) se on / Cuntingas Babelis. v. 5. Hän a-
 jattele hänne wåkerwåns) se on / Niniwen Cuntingas turwa hän-
 neen sotawateens. v. 13. Sanansaattajas åndä) se on / sinun
 voimallistes åndä.

III. Lucu.

Nahum ennusta wielä Niniwetä ja Assyriata wastan /
 heidän murhans / ryöstämisen ja epäjumalan pal-
 velijens tåhdien / ettei heidän pitå Babelin Canssalda hå-
 vitettämän / v. 1. nýncuin Noon Cumpungi / v. 8. ja ei
 eidän sinnans / v. 11. eikä paras sotawåkens pidä het-
 tä mitän taitaman autta / v. 17.

1. **D**omi sitā murhacaupungita / joca
2. **G**on tānyāns walhetta ja ryostāye-
3. **S**tā / eikā tahdo hānen ryostāye-
4. **C**stāns lacata. Sillā sīnā ciul-
lan ruoscat winisewān / ja phōrāt kitiserwān
5. **R**ohit hirnuwat / ja rattat wieriwāt. Hān
wie radzastajat wālchywāsillā miecoilla /
ja kīldāvillā leihāllā. Sīnā monda ta-
pettua maca / ja suuret riuumin lājāt / nīn et-
tā he owt lukemattomat / ja nīshīn tāhy lan-
geta. Caicki nāmāt sen caunin ja ractar
portion sinuren huoruden tāhden / joca noitu/
joca huorudellans pacanat / ja welhoullans
maat ja Canssat ansainnut on.

6. **C**adzo / minā tulen sinun kimpuis / sanc
7. **H**ERKA Zebaoth / minā arwan sinun waat-
tes palden sinun caswoistas / ja nāytān si-
8. **N**un alastomides pacanoille / ja sinun hāpiās
9. **w**aldacunnille osotan. Ja minā teen sinun
10. **s**angen cauhistarwaisexi / ja hāwāisen sinun /
11. **t**ja teen sinusta cauhisturen. Ettā caicki jot-
ca sinun nākewāt / pitā sinua pakeneman / ja
12. **N**anoman: Niniwe on raadeldu / ja cuca tāh-
to hāndā armahfa? ja minun pidāis sinulle
lohduttajata edzimān.

13. **C**etcos parambi cuin hallidzāin Cau-
14. **p**ungi Noz joca wirtam tykōnā oli / ja
15. **w**esi juorihānen ymbārillāns / songa muurit
16. **j** ja wahwisturet olt meri. Ethiopia ja Egy-
17. **p**ti oli hānen lukematoin wākens / Put ja Ly-
18. **b**bia olt sinun apunas. Ja cuitengin hānen
19. **t**āhy pois ajetuma olla / ja mennā pois fan-
gittuna / ja hānen lapsens owt caikkila ca-
20. **c**uikila lyödyt / ja hānen wākeristāns heitet-
tin arpa / ja caicki hānen ylimmäisens pandin
cableisin ja siteisin.

21. **J**uuri nīn tāhy sinun myös juopua / ja
22. **s**inuas lyhyttā / ja linna sinun wihollistes e-
23. **d**est edziā. Caicki sinun wahwat

Caupungis owt nīncuin fiku-
napuut / joisa hypset ficutat owt /
cosca nīstā pudistetan / nīn he pu-
towat sen suuhun joca nīstā syödā
tāhko. Cadzo / sinun Canssat pitā tule-
man nīncuin waimot / ja sinun maas owt
pitā sinun wihollilles auteneman / ja tulen
pitā sinun salpas syödmān.

Ammunna sinilles wettā: sillā sinā pī-
ritetā: paranna sinun linnas / mene saweeney
ja sortke sitā / ja tee wahwoja tylejā. Mutta
tulen pitā sinun syödmān / ja miecan surma-
man. Sen pitā sinun syödmān nīncuin par-
mat / sen pitā langeman sinun pāalles nīn-
cuin ruohomadot. Enāmbi sinulla on caup-
pamiehiā cuin tāhtiā on tātwas. Mutta
nyt heidān pitā idzens hajottaman nīncuin
parmat / ja lendāmān sītā pois. Sinun
Herras on nīn monda nīncuin ruohoma-
to / ja Pāāmiesās nīncuin parmoja / jotca
heitāns aidoille wihupātwinā sioittawat.
Mutta cosca Uuringo nouse / nīn he sieldā
lāhterwāt / ettei tietāckān cuhunga he jā-
wāt.

Sinun paimenes / Assurin Cuningas /
pitā macaman / ja sinun woimallises pitā
maata paneman / ja sinun Canssat pitā wuo-
rille hajottaman / ja ei pidā fenengān heitā
cocoman. Ei pidā fenengān sinun wahin-
gotas walittaman / eikā sinun rangasture-
tas sureman / waan caicki jotca nātā sinusta
ciulewāt / pitā kāsillāns sinusta paucutta-
man: sillā ketā ei ole sinun pahudes ilman
lackamat cohdamut?

Vers. 1. Walhetta) se on epājumalan palwelusta / songa
hān myös noituderi ja huoruderi cudzu. v. 8. No Cadzo / Ezech.
30: 13. v. 12. Caicki sinun wahwat Caupungis) Cadzo / 2. Par.
14: 6. v. 13. Tuleman nīncuin waimot) se on / pitā oleman epā-
lewāiset ja walittawaiet nīncuin waimo lapsen tiwus.

Prophetan Nahumin loppu.

Esipuhe Prophetast Habacuchist.

Ei liianat
auta / joisa
et Latia ei-
tā oiteutta
woimasa
pidetā.

Mitā Ha-
bacue on e-
rinomaisfest
saarnan-
nut.

Hāmā Habacue on lohdutus Propheta / joca Canssa wahwista ja
1. **T**uke / ettei he epāilis Christuyen tulemisest / eikā cuunga camalast se tāwīs / sentāhden hān
2. **C**aicke teke cuin sūhen sopi / etta useo pyysis lujana heidān syödmisāns sītā luwatuist Christuyest /
3. **S**ia nān saarna: se on kyllä tosi / etta maa pitā heidān syndeins tāhden Babelin Cuningalda
hāwret.

håvitettämän/mutta ei sentähden pidä Christiuren ja hänen valdacundans huckuman/waan sen håvittäään. Babelin Tuningen ei pidä sitä paljo hyötymän/mutta tähy myös sortuxi tulla. sillä se on aina Jumalan luondo ja tapa/että hän autta cosca hättä on/ ja iontu iauri parhalla ajalla/nijncuin hänen weisusans on: hän muista laupiinden/cosca murhe käsiss on: Nijncuin myös sananlaescas sanotan: cosea kysyi enimm pingotetan / nijn se pikeramin cat/ke / nijncuin myös mei ångin tule Christitytä Jumalan sanalla lohdutta ja wahwista / wiimeisen päivän asti. Ja ehkä se nijn näky/että Christus on cauwan wiiphywänän / ja on nijncuin ei olengen tulisan / cuin hän myös idze sano: että hän on silloin tulewa/cosca wähin sitä ajatellan/he rakendawat/istuttawat/myywät/ostawat/syöwät/juo/wat/naiwar/huolewat/ere. että muutamatkin/ellei caicki/ usosa olisi pystyväset: sillä tähä tarvitstan/että uscotan ja saarnatan/nijncuin jocapäivä filmän edes on.

Mäistä caitista kyllä näky/että Habacuc on ollut ennen Babelin fängeutta/lähes Jeremian aitana. On myös huokia ymmärtää/ mitä hän tahto ja ajattele.

Mutta että muutamat kirjat Habacuchist sanowat / hänen vienen Judan maalda Prophetalle Danielille ruoca Babeliin/Babelin sangiuden aitana/sijhen ei ole todistusta/eikä taista olla totta: sillä ei se sovi ajalugun can/sa/nijncuin Habacuchin Prophetiast ymmärtää taitan. Hän näky myös nijn wanhemmaxi Jeremiata/joca Jerusalemin hävitetyyn jälken eli/josta Habacuc emuska. Mutta Daniel oli Jeremian jälken/ ja eli cauwan ennen cuim/hän sangiuteen heitetin.

Mutta Habacuchilla on oikein wircans perän nimi: sillä Habacuc käätän halaisiari/joca myös nijn reke hänen Prophetiillans/että hän syteile Canssa/se on/hän lohdutta heitä ja pitä ylös/nijncuin tekewatin lypsä syliin ote/tan ja siloitellan/että hänen pidäis waickeneman/sillä se on/jos Jumala tahto/paremmaksi tulewa.

Propheta Habacuc.

I. Luku.

Habacuc walita nistä hirmusista syndeja/josta Canssa hellittämätä teki/v. 1. emusta sentähden Chalderit ni/lewan heidän maatans hävitämän/v. 5. rucolle Jumala/ta/että tämä rangaistus olis heille ojennuixeri/että hän myös annais jumalattomille cauwan merestyst nistä vastan/jotka paremmat ovat/v. 12.

le ryöwyttä ja wäkiwalda osotat? Wäki-walda woitta oikeuden / sentäh-den käy paljo toisin/cuin oikein on: sillä jumalatoim sorta wanhursca-sta/sentähden tehden wåärät duomiot.

EAdzocat pacanain seas / radzocat ja ih-metellät: sillä minä teen totakin teidän aicanan/jota ei teidän pidä uscoman/cosca sitä puhutan. Sillä radzo/minä herätän Chalderit/haikian ja nopian Canssan/ton-ga pitä waeldaman nijn lewiälä cuin maa-on/ja omistaman ne eäsumiset/jotka ei heidän minulle waiwa ja thötä osotat? miris minul-

Ennustetan Babelin sangiudest.
Act. 13:41.

Cosca hän on elänyt.
Li tämä o/le se haba-euc/joca Danielille wei ruoca Lejonin tuolaan.
Dan. 14. Mietä Ha-bacuc mer-ridze.

Propheta walita Canssan suunta syndeja.

7 omans ole. Joca pitä hirmuinien ja julma oleman / käskeän ja waattiman / nijncuin 8 hän tahto. Hän en orhins orvat nopiam mat cuin Pardit ehtona / ja purevaiset cuin sudet. Hän radzastajans waeldawat cauka suurin soucoin nijncuin he lennäisit / ja 9 nijncuin cotca riendä raadolle. He tule wat caickia wahingoittaman : cuhunga he tahtowat / nyn he carcarwat läpidze cuin itä tuuli / ja he coconat fangeja nijncuin sanda. 10 Heidän pitä Euningoita nauraman ja Päämichia pilkaman / caicki linnat pitä heidän leickinäns oleman : sillä he tekerät cuopat / 11 ja sijtekint heidän woittawat. Silloin he ottarvat uden mielen/aina syndik tehdärens : ja sijte täyty heidän woittons heidän Jumalens omistetta.

12 **M**utta sinä HERra / minun Jumalan/minun pyhään/joca olet ihancatkitest / alä anna meitäh cuolla/ waan anna heidän olla / O HERra / meille ainoastans rangasturexi : ja anna heidän/o metidän turwam / meitäh ainoastans 13 curitta. Siinu silmäss orvat puhtat/nyn ettes woi paha nähdä / ja et tahdo cadzo surfiutta. Miris cadzot siis yloncadzoita / ja waickenet cosca jumalatoin sen niele / joca hän 14 dä hurscambi on. Ja annat ihmiset käydä nijncuin calat meresä / nijncuin ma- 15 dot / joilla ei haldiata ole. He ongirvat caic- fi ongella / ja wetärwäät heidän nuottallans ja saarvat heidän wercoillans / josta he iloid- 16 zerät ja riemuidzervat. Sentähden he uhravat nuottillens ja suidzuttarvat wercoil- lens / etä heidän osans nijden cautta lishawari 17 fullut on ja ruocans hercullisxi. Sentähden he wielä alati heittärwäät nuottans ulos / eikä lacka Ganssa tappamast.

Vers. 16. Ohrawat nuottillens) se on / he lukevat sen heidän woimarens ja taidorens / caicki / nijncuin he sen cudzuit / rohku- derens / ja sentähden aina nijn tekerät / saadarens muita alans ja muiden tarvarat / ja luulevat idzens nijtä toimellisemmayti / joteca eti senealtaisia juonia pidä.

II. Lucu.

HERra neuwo kärsimyseen ja wahwuteen : sillä mitä hän on liuvannut / sen pitä totisest tapahuman / ja vanhurseas elä hänens uscostans / v. 1. etc.

Äsä minä olen minun wartiosan / ja astun minun linnaani / ja 1 Esa. 21:8. Ezech. 3: 33. Cadzelen nähdäreni mitä minulle sanotan / ja mitä minä sitä wastan / joca minua nuhetele. Mutta HERra 2 wastaa minua / ja sano: kirjoita se näky / ja pýrrätaulium / etä ohidzekäypä sen lukis. Nimitä 3 tän / se ennustus pitä ajallans täytettämän / ja pitä sijtekint ilmanduman ja ei wilpistele- man. Mutta jos se wipyn nyn odota händä / 4 hän tule totisest / ja ei wipystele. Mutta joca sitä wastan on / ei pidä hänens sieluns me- nestymän: sillä vanhurseas on elä- vä uscostans.

Vers. 1. Olen minun wartiosani) se on / minä pidän virasta- ni waarin. v. 2. Kirjoita) Cadzo Esa. 8: 1. v. 3. Ennustus) Nimitä / Christurest teidän wayahitajastan.

III. Lucu.

Propheta huuta / woi / ja ennusta Babelita wastan heidän tyhmättömän himons tähden saadaxens hal- lita / v. 5. heidän ryöväysäns / v. 7. ahneuttans / v. 9. murhans / v. 10. jalmittans / v. 11. petostans / v. 15. ja wäkiwaldans wastan / cuin he Jumalan Ganssalle teit / v. 17. ja ei heidän valerut jumalans woi heitä silloin autta / v. 18.

Mutta wipna pektä ylpiän miehen ettei hän taida pyhyä / joca sieluns leivittä nijncuin helvetti / ja on nijncuin cuolema / joca tyhmä- tön on. Hän temma puoleens caicki pa- canat / ja coco thygons caicki Ganssat. Mi- tämäär / nämät caicki pitä hänestä sananla- scun tekelämä / ja puhen ja tapauren / ja sano- man.

Woi händä / joca corgotta tarvarans muiden hywydest / cuinga cauwan se festä : ja salyyttä palio loca päällens. O cuinga / äkist ne pitä tuleman / joteca sinua purevat / ja ne heräväät / joteca sinua syörxevät pois / ja sinu täyty tulla hänens osarens. Etä sind 8 olet monet pacanat ryövämyt / nyn pitä caicki jaännet Ganssoista taas sinua ryövä- män ihmisten weren tähden / ja maan ja Gau- pungin ja caickein sen asuwaisten väärhyden tähden.

Di händä / joca ahne on oman huonens / ja pahuder / etä hän panis pesäns cor- keuteen ja wäldeäis onmettomuden. Mutta 10 sinun neuwos pitä sinun huones häpiäxi jou- tuman : sillä sind olet ylon palio Ganssoja lyönyt /

Esa. 21:8.
Ezech. 3:
33.

Neuvotan
oleman py-
sowaiset u-
scosa.

Rom: III:7.
Gal. 3:11.
Heb. 10:
38.
Ioh. 3:36.

Ennusta-
Babelita-
wastan.

11. Ihōnyt ja ylpiästi syndik tehnyt. Sillä li-
verkin pitä mureis huiusman ja malat
harjala pita heitā vastaman.

Ier. 22: 13. 12.

Woi händä joca Caupungin werellä ra-
kenda ja walmista Caupungita wäärydel-

13. lā. Eikönämät HERralda Zebaothilda
tapahdu: Mitä Canssat ovat sinulle teh-
net se poldetan tules ja songatahdien ihmiset

Ela. 11: 9.

14. ovat wäsyfetyt se tähdy hucutetta. Sil-
lä maan pita oleman tähynäns
HERran tundemisest / nijncuin
wedet jotca meren peittävät.

15. Woi sinua joca lähimäiselles panet si-
falle secoitat sijhen sappes ja suotat händä
16. että hänén häpiäns näkise. Sinua pita
häpiällä rawittaman cunnian edest. Nyn
suo sinä myös nyt että maasa macaisit: sil-
lä HERran oikian kädäen calckit pita sinua
ymbärins sattuman ja sinun tähdy häpiälli-

17. fest oxenda sinun cunnias tähden: Sillä Li-
banonin wäärys pita langeman sinun päälä-
les ja haascatut eläimet pita sinua pel-
jättämän ihmisten weren tähden ja maan ja
Caupungin ja caickein sen asuvaisten wää-
ryden tähden.

18. Mitä sijis Curva austa taita / jonga pui-
seppä tehnyt on ja walettu curva / johon hän-
nen seppäns luotti että hän mykä epäjuma-
lat teki?

19. Woi händä joca sano kannolle: heräjä:
ja mykälle kivellelouse. Cuinga se ope-
ta? Cadzo se on cullalla ja hopialla silattu
ja ei ole heisä henge. Mutta HERra on
hänén pyhässä Templisäns / wäitetcon caickei
mailma hänén edessäns.

Psal. 11: 14.

Vers. 9. Hän panis pesäns corkeuteen se on hän suule ole-
wans rauhas hänén wahvoisa linnoisans. v. 12. Caupungin
werellä rakenda Cadzo Ier. 22: 13. v. 14. Maan pita oleman
tähynäns) Nimitäin / cosca Christus tule pyhällä Evangelium-
millans. v. 17. Libanonin wäärys se on Jerusalem joca Li-
banonin päälle rakettu on.

IV. Lucu.

Habacuchin rūcous / josa hän walitta Jumalan edes/
Hämästynens sitä tulewaista Babelin fangiutta:
lohdutta cuitenain idzens / että HERra on aina laupias
suurimmasakin hädäss / v. 1. ylistä Jumalan suurea voi-
ma ja cunnata / cum hän Cansallens osotti / että hän Es-
tins andoi / v. 3. johdatti heitā Egyptist / v. 5. wei heitā
Canaan maalle ja huucci wäketwäät Canssat maasta / ja
heidän Euningans / v. 6. rukoile myös osottaman voi-
mans Babelita vastan / v. 14. walitta maacunnan hän-
wityst / v. 16. lohdutta taas idänsä HERrast Jumalast /
v. 18.

Åmå on Prophetan Habacuchin
1. rūcous / viattonain edesta.

2. HERra / minä olen sinun sano-
mas cuillut / nyn että minä hän-
mästyn. HERra / sinä virgotat sinun
käsilas wuosicautten keskellä ja teet sen tiet-
täväri wuosicautten keskellä / tuscas ajatte-
let laupiutta. Jumala tuli eteläst / ja pyhä
Paranin wuorelda / Sela.

Hänén tijostans olit taivat tähynäns /
ja hänén cunnitans oli maa tähynäns.

Hänén paistens oli nijncuin walkens /
kirkaus kärvi hänén käsistäns; siellä oli hän-
nen walkowydens salattu.

Hänén edelläns kärvi rutto / ja widzauks
meni / tuhunga hän sijtte meni.

Hän seisoi ja mittais maata / hän cadzeli /
ja hajotti pacanat / nyn että mailman wuo-
ret muserruit / ja caickei cuckulat mailmas no-
kistuit / cosca hän mailmas waelsi.

Minä näin Ethiopian majat murhelli-
na ja Midianiterein tellat wapisewan.

Eikös HERra ollut wihainen virra-
sa? ja sinun hirmuisudes wesisä / ja nätkästy-
res meresä?

Cosca sinä ajoit orehillas / ja sinun ras-
tas sait woiton.

Sinä veit sinun joudzes edes / nijncuins
olet sucucunille wannonut / Sela / ja jaoit
virrat maasa.

Wuoret näit sinun ja tulit murhelli-
xeri / virta meni pois / syrovys annoi idzestäns
änien ja nosti käsiäns corkeuteen.

Auringo ja Cuu seisoi alallans / sinun
nuoles menit kirkaudella / ja sinun sauvas
pitkäisen leimaurella.

Sinä tallaisit maan vihasas / ja surwoit
ricki pacanat hirmuisudesas.

Sinä läxit Canssas austaman / auttamani
woideltuas.

Sinä särjis pään sumalattomain huonesa /
ja rysuit perusturet alasti hamman caulan asti.
Sela.

14. Osca sinä vielä kiroisit pään waldica-
sta kylinens / jotca tulevat nijncuin tuu-
lis pääminua hajottaman ja illoidzerat nyn-
cuun he olisit köyhän syönen salaisest.

Sinun orhis tähwyöt meresä / suurten
wetten logas.

Että minä sencaltaist cuulen / nyn minun
wadzan murehti / minun hinulen wärisewät

habacu-
chii rū-
cous.

huudosta/ määrkä lycsu minun luisani/ minä man/joca asetta minun salcani niijcuiin peuran jalat.

Josca minä saisin lewätä swairvani ajalla/ cosca me menemmä sen Canssan tygö / joca sotia meitää vastan.

17 Sillä ei sicunapiu pida wihottaman/ eikä wijnapiu pida hedelmätä oleman.

Olypuden työ wilpistele/ ja ei pelloit anna elatusta.

Jo lambat pitä pihatosta carcotettaman/ eikä carja pida narvetas oleman.

18 **G**utta minä iloidzen HERRa-
sa/ ja riemuidzen Jumala sa minun lunastajasani.

19 Sillä HERRa Jumala on minun woi-

man/joca asetta minun salcani niijcuiin peuran jalat.

Ja wie minun corliallen/ nijn etta minä soitan minun candelettani.

Vers . 2. Sinun sanomas se on/ Babelin sangiudest. v. co-dem wuosieautten testellä se on/ oikialla ajalla ja juuri testi hädäs siin autat ja teet omas autuari ja wayari. v. 3. Paranim woorella/ se on/ silloin cosca hän tahdoi anda Lain Sinain woorella/ Deut. 31: 2. Lue tämä Historia Exod. 19: 16. v. 5. Hännen edelläns tåvi rutto) Niimittäin/ cosca hän hanen Canssan johdatti Egyptist/ ja tappoi caicki Egyptin eskoiset/ Exod. 12. v. 6. Hajotti pacanat) Cosca hän heidän päättä Canaan maahan ja ajo Cananerit pois/ niijcuiin Josuan kirkas kirjotetan. v. eod. Vuoret/ ciekulat) se on/ woinmalliset Tuningat ja waldbiat hallidzlat. v. 7. Medianittein) Iud. 7: 8. v. 8. Mirrasa) Cosca hän johdatti heitä punaisen meren läpidze/ ja upotti Pharaon/ Exod. 14: 11. v. 11. Auringo ja Eru) Iosu 10: 13. v. 13. Uuttaman woideltuus) taitan ymmärtä Damidisti Sauli vastan. v. 14. Pään waldicata) se on/ Babelin Tuningast/ Caupungins ja qlimmäistens cansa. v. 15. Sinun Orihis läyväät) se on/ Egyptiläiset punaiset meres/ nijsns voit niyös hucutta Babylonialaiset. v. 17. Sicunapiu) Niimittäin/ Judas maa piti hänittämän.

Prophetan Habacuchin loppu.

Esipuhe Prophetast

Zephania

Cosca ja mi-
eä Sepha-
nianus
sta.

L.
Babelin
sangiudest.

II.
Christuren
waldacun-
nast.

Ephana ja on ollut Prophetan Jeremian ajalla: sillä hän ennuisti Tuningas Josian jaicana niijcuiin hänne nimens sen osotta. Sentiähden ennuista hän myös sitä cuin Jeremiakin/nimiedän/ etta Jerusalem ja Judan Canssa piti hänittämän ja vietämän pois catumattomudens tähden. Mutta ei hän nimittä Babelin Tuningast/ joca heidän hänittämän ja sangiuteen viemän piti niijcuiin Jeremia teke/ waan muutoin sano Jumalan andawan heidän päällens tulla onnetto, muden ja tusean/tähdityens heitä catumuxeen. Sillä ei caicki Prophetat woinet saada sitä Canssa uscoman ja ajatte, leman/ etta Jumala oli heidän päällens wihainen. He luottaa aina idjens siihen/ etta he olit ja cudinttin Jumalan Canssaxi/ ja joca saarnais Jumalan olewan heille wihaisen/ se pidettin wääränä Prophetana/ wainottin ja tapettin. Sillä ei he tahtoneet usko/ etta Jumalan piti niij Canssan hylijämnä/ niijcuiin nytkin niijtä wihatan ja tapetan/ jotka saarnawat seuracunnan erhetyrä ja syndä/ ja etta Jumala on heitä rangaisewa. Mutta ei hän ainoastaan Juda, laissille sencalaisista wädzauista ennuista/ waan myös caikille lähimaacunnille ja läsnäsuwaisille/ niijcuiin Philistereille/ Moabuereille/ Ehiopialaisille ja Assyrialaisille : sillä Babelin Tuningas piti oleman Jumalan widza coco mäalle. Colmannes lugus ennuista hän selkiäst ja caunist/ iloisest ja autuast Christuren waldacunnast/ joca coco mail, man piti lewenemän. Ja waicka hän on niistä pienimmistä Prophetasta/ nijn hän euitengin valio endämänpu, hu Christuren/ cuin joen isoimmista Prophetasta/ ja liki enä cuin Jeremia. Sillä hän lohdutta Canssa/ ettei he Babelin sangiudes ja murhes epäili Jumala/ cuin hän heidän ijaxi olis hylijännyt/ mutta etta heidän sencalaisen rangaisluxen jälken piti jäljens armon ja luwatum Wapahajan Christuren hänien caunin waldacunnansa cansa saaman.

Propheta Zephania.

I. Luc.

Zephania heä Judat ja Jerusalemi/ v. 2. heidän c. väjumalan wälweluxens tähden/ v. 4. etta HERRa oli angarasti sitä heitä rangaisewa/ v. 7. waicka he olit suruttomat ja ei sitä usconet/ v. 12.

A.M. 3313.
A.A.C.
658.

Elmä on HERran sana/ joca ta-
pahdui Zephania Jalle Chusin po-
jalle Gedalian posalle/ Amarian

pojalle / Jehiskian pojalle/ Josian Almonin pojani/ Judan Tuningan ajalla.

Minä tahdon caicki maalda otta pois/ sa-
2 uno HERRA. Minä tahdon ih-
3 mitset ja carjan/ limmit fairwan alda/ ja ca-
lat merest otta pois/ pahannuren ja sumalattoman/ ja/ minä tahdon ihmiset maesta hänittä sano/ HERRA. Minä ojen-
4 nan

Ennustus
Judat ja
Jerusale-
mitarwa-
stan/ heidän
epäsumma-
lan palwe-
luxens täh-
den.

nan minun kâteni Judan pâalle / ja caickein
niiden pâalle / jotca Jerusalemis asuval.
Nen myös minâ hâvitân Baalimin tâhtet/
ja Camarimin ja Pappein nimet tâstâ paica-
sta. Ja ne jotca castoin pâallâ tairvan sota-
wâke cumartawat / ja wannorvat cuitengin
HERran cautta / ja myös Malchomin
cautta. Ja ne jotca HERusta luopuvat/
ja jotca ei HERra ensingän edzi/eikâ hândâ
totteli.

7 Waikevat HERran Jumalan edes : sil-
lá HERran pâivâ on lâsnâ / ja HERra on
teurasuhrin walmistanut / ja wierans sihien
8 cudzunut. Ja HERran teurasuhrin pâi-
wâna edzin minâ Pâamiehiâ ja Cumingan
lapsia / ja caickia jotca otoja waalteita can-
9 danut. Minâ edzin myös nijsâ sillâ ajalla/
jotca hyppâvât kynnyren ylidze / jotca hei-
dân herrans huonet varcaudella ja petorella
tây.tâvât.

10 Sillâ ajalla/sano HERra / pitâ ilmei-
nen parcu cuuluman calaportisa / ja ul-
wominen toisesta portisa / ja suuri surkeus
cuckuloilla. Blwocat te jotca myllys asut-
te: sillâ caicki caupidziain Canssa on hâvitet-
ty / ja caicki jotca raha cocovat / orvat cado-
tetut.

11 Sillâ ajalla tahdon minâ Jerusalemin
kyntilâlla tutkia / ja tahdon edzi nijsâ miehiâ/
jotca rahgasans macavat / ja sanowvat sydâ-
misâns:rei HERra tee hyvâsti eikâ pahasti.
12 Ja heidân taavarans pitâ raafelurexi tule-
man / ja huonens autiori : he rakendaavat
huoneita / ja ei saa nijsâ asua. Heistuttawat

wijnapuita / mutta ei he saa nijsâ suoda,
Sillâ HERran suuri pâivâ on lâsnâ / hân
on lâsnâ sangen kyrusti.

14 Cosca HERran pâivânc parcu on tulewa-
niiden wâkerwitten pitâ silloin carwasti parcu-
man. Sillâ se pâivâ on cauhüden pâivâ /
wairvan ja ahdisturen pâivâ/tuulen ja tui-
lispaân pâivâ / pimeyden ja syngendyn pâi-
vâ / pilven ja sumun pâivâ. Basimain

15 ja trometein pâivâ / wahwoja Caupungei-
ta ja corleita linnoja wastan. Minâ tah-
don Canssalle ahdisturen tehđâ / etta he tây-
wâthymbârins nijsciuin sokiat / etta he o-
wat HERra wastan syndiâ teh-
net.

16 Heidân werens pitâ vuodatettaman/
nijsciuin se olis tomu : ja heidân riuumins/
nijsciuin se olis loca. Ei heidân ho-
pians eikâ culdans pidâ heitâ sinâ

17 HERran wihan pâivâna voi-
man autta : waan coco maa pitâ hânen
kywaudens tulelda syötämän : sillâ hân tele-
nopiast lopun caickein cansa jotca maasa as-
suval.

18 Ezech. 7:
19. Vers. 4. Camarimin) Ne pidit idzens parambana yrister-
taista Pappesla. V. 5. Malchomin) Malchom olt Ammonin la-
sten epäjumala. V. 7. Wierans) Babylonialaiset / jotca Je-
rusalemin eristämän pitä etta he ouduolla tarwalla pidit Jumalan
palvelust / ei nijsciuin Moses. V. 8. Otoja waalteita) Niimit-
tâin heidân Jumalan palveluresans / nijsciuin muicalaisia messu-
waalteita / euoricaapusa / eli cuitinga he owar cudzutut. Sillâ he oti
idzellens ajatelleterinomaiset uhrit ja waattet / eadzoit vlon ja hyl-
âsist sen tarwan cuin Jumala idze oli heidân eteens pannut / joca
ei hânelle ollengan kelvannut. V. 11. Myllis asutte) se on / Jeru-
salemin asuvalaiset / jotca Mammonat ja wadžans palvelut / teit
Kirrost mollhy eli codan / eikâ muuta edziner / cuin ajollisti etatuist /
calua ja riista heidân Jumalan palveluresans / nijsâ uin syekin
ryllâ tapahtu. V. 12. Rahgasans macavat) Jotca firruutoma-
vat / ja gadzowat vlon mitâ Prophetat heille saarnavat Juma-
lan rangastureest.

Ier. 30:7.
Joel. 2:2.
Amos. 5:18.

Ezech. 7:
19.

Inf. 3:8.

II. Lucu.

Propheta neuwo Canssans parannuksen/v. 1. ennen
cuin HERran viha rupe palaman / ja rangaistus
tule heidän päällens/v. 2. ennusta Philistereitä vastan/v.
3. Moabiterit ja Ammoniterit västan/v. 8. etta HER-
ra oli heitā edziro ja rangaisewa / ettā he olit vilcannet hä-
nen Canssans/v. 10. nijn myös Ethiopialaisia ja Assyria-
laista vastan/v. 12.

Sephania
neuwo
Canssans
parannu-
ksen.

1. **D**otcat teitän ja tulcat tänne / te
vihattava Canssa / ennencuin
2. **D**uomio tule : Että te siwalletan
pääwäällä pois nýncuin acanat/
ennencuin HERran hirmuinen viha tule
teidän päällänen / ennencuin HERran vihan
3. pääwä tule teidän päällänen. Edzikät
HERra caicki radolliset maaja / te jotta hä-
nen oikeuttans pidätte / edzikät vanhursta-
ta / edzikät nöryyttä / että te HERran vi-
han pääwäni warjeluxi tulisitta.
4. Sillä Gaza pitä hylyättämän / ja Asca-
lon autiari tehtämän. Asdod pitä myös
puolipääwäst ajettaman pois / ja Accaron
5. hävitettämän. Woi niittä jotta meren
puoles asuvat / sotivaiset / HERran sana
on tulewa teidän päällänen. Sinä Canaan Phi-
listerin maacunnas / minä tahdon sinun hu-
cutta / ettei kenengän pidä sinus asuman.

Ennustus
Philistere-
ja vastan.

6. **E**ren puoles pitä aiwa paimenden ma-
7. joja ja lammasten pihatoita oleman. Ja
sen pitä jääneille Judan huonesta osari tule-
man / joisa heidän pitä caidzeman. Ehtona
pitä heidän Ascalonin huoneisa heidäns siit-
taman / cosca HERra heidän Jumalans on
heitā edzinyt / ja heidän fangeudens palaut-
tanut.

Moabite-
reit ja Am-
moniterit
vastan.

8. Minä olen Moabin pilcan / ja Ammonin
lasten häväistyrjen amullut / cuin he minun
Canssan häväisnet ovat / ja kerscannet hei-
täns heidän rajoistans. Nijn totta cuin minä
elän / sano HERra Zebaoth Israelin Ju-
mala / Moab pitä nýncuin Sodoma / ja Am-
monin lapset nýncuin Gomorra / ja nýncuin
noculaispensan ja suolacuopan / ja nýncuin
qancaikinen autio oleman.

Gen. 19.

9. Aluet minun Cansstanti pitä heitā ryö-
stämän / ja jäänet minun Cansstanti pi-
tä heitā perimän. Sen pitä heille tapahtui-
man heidän coreudens tähden / että he ovat
HERra Zebaothin Canssa pilcannet / ja
11. heitäns sista kerscannet. HERra on hirmui-

nen heitā vastan olewa : sillä hän on
caicki jumalat maan pääldä cadot-
tawa : ja caicki liodot pitä händä
cumartaman / cufin paicastans.

Ethiopialaiset pitä myös intecalla tapet-
taman. Ja hänén pitä kätens pohja
päin ojendamman ja Assurin cadottaman,
Niniveen on hän tekerwä autiari ja carkiari
nýncuin corwen : Että fishen caickinaiset
eläimet pacanain secaa idzens cocowat. Ca-
carit ja hypät pitä heidän tornians asu-
man / ja änen pitä laulaman heidän aktuoni-
sans / ja hävitrys heidän kynnyrilläns : sillä
Edrilaudat pitä rewittämän pois.

Tämä on se iloinen Caupungi / joca nýn
irstana asu / ja sano hänén sydämesäns : mi-
nä se olen / ja ei kengän muu. Tuinga hän
on nýn autiari tehty : että eläimet sijä asu-
vat / ja joca käy sen ohidze / hän wilistä hän-
dä / ja paucutta läsiäns hänén päällens.

(Vers. 11. Caicki jumalat) On sanottu Evangeliumist / joca
Babelin fangeuden jälten tulewa oli / nýncuin se myös tapah-
tuu.

III. Lucu.

Propheta huuta woi Jerusalemissa ja Judan Cans-
salle/v. 1. heidän moninaisten syndeins ja catumatto,
mudens tähden/v. 2. sano HERran tahtowan heitā sen-
tähden hävitää / v. 6. lohdutta nuhtetomia ja jumalaisia /
etta HERra on myös rangaisewa heidän vihollisens / v.
8. ja anda saarnata heidän edesäns lohdullista Evangelii-
umia / v. 9. anda myös andexi heidän syndins / v. 11. ja
saatta heille tunnian maan päällä. v. 19.

Osi sitä cauhiaata / rietast ja wäki-
wallaist Caupungi. Ei hän
2. tähdo cuilla eikä anda händäns
curitta. Ei hän tähdo uscalda
HERran päälle / eikä pidä händäns hänén
Jumalans thygö. Hänén Förstins ovat
hänés nýncuin filjuovat Lejonit / ja hänén
Duomarins nýncuin sudet ehtona / jotta ei
mitän jätä huomenesi. Hänén Prophetans
ovat irstaiset ja ylöncadzojat / hänén Pap-
pins riisvarvat Pyhyden / ja käändävät Lain
wäkiwallaiset.

Moutta HERra / joca heidän
seasans on / opetta oikein / ja ei tee
mitän wåärin : waan anda joca
amulla hänén oikeudens julkisest
opetta / eikä lacka / mutta se paha
Canssa ei tähdo oppia häpemän.

Sen

12. Ethiopia-
laista ja As-
syrialaista
vastan.

14. Isa. 13:21.
Jer. 50:39.

Ennustus
Judas
laista va-
stan/heidän
catumatto-
mudens
tähden.

Ezech. 22:27.

Mich. 3:11.

- ^{Sup. I: 18.}
- <sup>Lupaus
Evangeliumis
saar
naast coo
mailmas.</sup>
- 6 Sentähden tahdon minä tāmān Canssan hāwittā / ja heidān linnans autiori tehdā / ja heidān catums nūn tāhjātā ettei kengān sitā pīdā kāymān. Heidān Caupungins pītā hāwittetāmān / ettei kengān pīdā nūssā sille asuman.
- 7 **Z**urā annoin sinulle sanoa: Minua pītā sinun pēlkāmān / ja andaman sinus curitta / nūn ei olis hānen asuinsians hāwitetty / ja ei olis mitān / josta minā olisin hāndā mūhdellut: mutta he ahkeroidzewat caickinasta pahusta.
- 8 Sentähden sano HERra / tāhyt myös teidān minua odotta / sīhenasti cuin minākin aicanans nousen / cosca minā myös duomidzen ja cocon pacanat / ja valdacunnat yhten saatan / ja vihan hāidān pāallens vuodatan / ja caiksen minun vihan hirmuisuden: sillā coco mailman pītā minum kīwauden tuli syömān.
- 9 **S**illoin minā tahdon Canssoile toisin anda saarnata suloisilla huuhilla / ettā heidān caickin pītā HERran nime rucoileman / ja hāndā yrimielisest paliveleman.
- 10 Jotca minua cumartawat / nimittām / hajotetut sildā puolelta Etiopian wirta / pītā minulle lajhāri tuotaman.
- 11 Sīhen aican ei pīdā sinun sille hāpemān caickia sinun tecojas / joillas minua wasian olet syndiā tehnyst / sillā minā tahdon ne corjaat phāt silloin sinun seastas otta pois / nūn ettes tohdi idzes corgotta minun vuoreni tahden. Minā tahdon sinust anda jaādā kōyhān ja halwan Canssan / heidān pītā HERran nimeen turwaman. Jāonet Israelist.
- 12 ^{Vers. 1. Caupungille se on Jerusalemissle: sillā eusa Jumalan sana enimmin saarnatan, sillā se sitā enimmin cadzotan vlon. V. 9. Suloisilla huuhilla se on, saarnata Evangeliumita ymbāri mailman, Jumalan armosta, joca metā pāstā meidān yonneistäm. V. 11. Corjat phāt) Jotca öyckäisit ja luorit idzens Temppiin/heidān Isäns uhreihin ja muihin phājihin cappa-leihin. Rom. 9:4. ja et sulaan armoon. V. 13. Jāonet Israelist) Nimittāin/jotca Christuxen pīti ottaman vastan ja hānen pāallens uscoman/nihcuih hānen phāt Apostolins ja Opetuslapsens. V. 15. Sinun rangaistures ottanuit pois) se on/ ei hān enā vihastu / waan si on teille anderi andamus) Wihollises kāändānyt pois se on/hān otta Cain pois ja pahan oman tunnon. v. 18. Sää-tvin) Jotca Cain waatiwat tecoihin ja ei armohon/jota cuitengin idze Latvi waati/ Gal. 3: 3.}
- 13

Prophetan Zephania loppu.

Esipuhe Propheta Haggaist.

DAggai on ensimäinen Propheta/joca Cansalle Babelin fangeuxen jälken oli annettu/jonga Ennusturen cautta Temppi ja Jumalan parvelus parattin ja udistettin. Siittie annettin Zachariah cahden Euicauden peräst hānen cumpaixens / ettā Jumalan sana cahden todistajan sunsta pīti pāremmin uscotamman: sillā Canssa olt tullii suureen epäillyreen / jos Temppi pīti ikānans enā raketuksen.

Ja me ajattelem / ettā tästä Propheta puhutan Dan. 9. eusa nāin on : Siittä ajasta cuin kāsty tāy ulos/ettā Jerusalemen raketen jällens/aina sīhen pādmiehen Christuxeen/on seidzemen wijsko / ja tāxi ja ciusikhimendā wijsko/etc. Ja waicka jo ennen Euningas Corexen cautta oli kāsty tāhjāt ulos / ettā Euningan culutuxella Temppi pīti raketta.

Mistä
Haggai on
ennustanut.

rakendaman / cuitengin se esthi aina Haggain ja Zachar Jan aican asti/cosca Jumalan käsly heidän Prophetaans cautta kāvi ulos/että se piti toimeen tuleman.

Mutta hän ruhtele Canssa/ettei he pitäneet waari/cuinga Temppeli ja Jumalan palvelus piti parattaman/waan caicki olit ahkerat ja ahnet heidän omasa calusans ja huonesans. Sentähden myös heitä waiwattin cowalla tuo, della/wijnan/inwāin ja caickie hedelmääni wahingolla/caikille jumalattomille tiedoxi / joteca ei Jumalan sanasta ja palveluresta lucua pidä / waan pikemmin oman säckins pän ovat. Nijihin caickin tämä texti tule / nijincuin hän sanoo . heidän säckins pitä awojoin ja pohjatoin oleman. Selöytämäni myös caikista Historioista; / etta eusa ei Jumalan palveliata tahdota holhorta eli autta/hänens Sanans ylös pitämän/nijn hän temma heidän äkildä pois / ja anda heidän niin idjelläns horjua /ja saldi kyllä coota/mutta wijmeiseldä caikwa hän läwen säckin/nijn etta siitä caicki waristi ja vuota pois / ettei kengän tiedä cunga se tule/eikä syömitätän pidä lähes löytämän.

Hän ennusta myös toises lugus Christupest/etta hän oli pian tuleva caickia pacanoita lohduttaman. Josa hän myös salaisest tietä anda/etta Judan walda ja Eaki piti saaman lopun / ja caicki mailman waldaunat hawiteitä män/ja Christuuelle enuisaisexi tuleman/joca aina tähän asti on niin tapahunut/ ja wijmeisen pärwan saacka tapahitu/ja silloin pitä caicki täytetämän.

Propheta Haggai.

I. Luciu.

HERRA rangaise Canssans / ja heidän esimiehiäns Haggain cautta/että he annoit hänens Temppelins olla rakendamata/ja rakensi omia huoneitans/v. 1. sano siis rangaisnens heitä nähdä ja callista ajalla / v. 5: neuwo wielä heitä sitä rakendaman/v. 8. he ruperivat sijte HERRAN huonetta rakendaman/v. 12.

Go Disna Kuningas Dariuren ruonna / riindendena Kuicante-na/ensunaisnä pärwanä Kuista/ tapahdui HERRAN sana Prophetaan Haggain cautta/Seru Babelille Seal-thielin pojalle/Judan Förstille/ja Jesuusille Jozadachin pojalle / ylimmäiselle Papille/ ja sanoit: Nijn sano HERRA Zebaoth: tämä Canssa sano : ei aica wielä ole tullut HERRAN huonetta raketa,

Ja HERRAN sana tapahdui Prophetaan 3
Haggain cautta / sanoden: Kylläpä seidän 4
aican on tullut asua caunistetuissa huoneissa / 5
ja minun huonen tähy autiana olla? Nyt /
sano HERRA Zebaoth: cadzocat cuinga 6
teille kāv. Te kylwätte paljon ja wähän wiet- 7
te aittan: te syötte ja et te tule cuitengan rawi- 8
turi: te suotta/ ja et te saa cuitengan kyllän: 9
te werhotta seitän / ja et te cuitengan lämbymäri tule/ ja joca raha ansaidze / hän pane ne läwilliseen cuckaron.

Nijn sano HERRA Zebaoth: cadzocat 7
sis cuinga teille kāv. Mengät ruorille ja 8
hakecat puita / ja rakendacat huone/se on mi- 9
nnulle otollinen olewa / ja minä tahdon minun
cunniani osotta. Kyllä tosin te paljo toivot-

huonens
autiona v
la.

Sano helle
mitä wa-
hingota
heidän sijä
on.
Deut. 28:
38.
Mich. 6:15.

Neuwo
wielä heitä
huonetta
rakendam-
an.

A. M.
3452.
A. A. G. 519.

HERRA
rangaise
Canssans/
että he an-
noit hänens

HERA
neumo hei-
ta wahvast
rakenda-
man: sillä
hän tahto
olla heidän
cansans.

te/waan se tule wåhåri. Ja waicka te par-
hallans cotia weissitå / nijn minå sen cuiten-
gin puhallan pois. Miri nijn : sano HERA
Zebaoth: ettå minun huonen on
autiana / ja cufin riendå oman
huonens cansa. Sentahden on
taivas teilda castens pidåttånyt/
ja maa hedelmåns. Ja minå olen
poudan cudzunut/ sekå maan ettå
wuorten påalle / jywåin / wijnan/
ölyyn / ja caiken cuin maastatule/
ihmisten/carsjan ja caickeinkätten
påalle.

12 **H**ym ciuli SeruBabel Sealthielin
poica/ ja Jesua Jozadachin poica ylim-
mäinen Pappi / ja caicki jaånet Cansasta/
seicaltaisen heidän HERRans Jumalans
ånen/ ja Prophetan Haggain sanat/njncuin
HERA heidän Jumalans hånen lähettå-
nyt oli. Ja Canssa peltäis HERA.
13 Nijn sanoi Haggai HERRan Engeli / jolla
HERRan sanan saattamus oli Canssan ty-
gö : Minå olen teidän cansan/sano HER-
ra.

14 Ja HERA herätti SeruBabelin
Sealthielin pojani / Judan Päämiehen
hengen/ ja Jesuan Jozadachin pojani/ ylim-
mäisen Papin hengen/ ja caiken jaånen Cans-
san hengen / tuleman ja thyötä tekemän
HERRan Zebaothin heidän Jumalans huo-
nesa.

Vers. 1. Dariuren) Nimittåin/Darius hostaspiren. V. 9.
Ettå minun huonen on autiana) Eadjo mitä suunausta sittå on
cosca Jumalan palvelus cadzotan ylöön / unhotetan ja lastetan
maahan : mutta ainoastans pyrsitän ajallisten jälken. V. 13.
HERRan Engeli) se on / HERRan kästysläinen ja sanan-
saattaja.

II. Lucu.

HERA käste neuwoman Prophetat / etiä Päämiehet
Oja Canssa riemäist Templin rakennusta / v. 1. Sillä
hän tahto heillä cohe lahettä Messiaaren / caickein pac-
nain lohduturen/ ja nijn talle Temppille tapahtui suurem-
minna cuin endiselle / v. 7. Sijte käste hän myös sano/
ettiä nijn cauwan cuin ei he wisust rakenna / nijn ei heidän
Jumalan palveluxens hanelle kelpa: mutta sijte pâivä-
stä cuin he wisust owar thyötä tehnet / tahto hän heittä suuna-
ta/v. 11. Lohdutta SeruBabel heidän Päämiehistäns/ etiä
ehdä HERA oli monda maacunda sodalla turmelewa/
cuitengin oli hän hänen warjelewa / njncuin sinetti sor-
mijen/ v. 21.

Eliåndenä colmattakymmende-
nä pâivâna / cimidendena Cui-
cautena / Cuningas Dariuren
toisna wuonna / Ensimmäisnä
colmattakymmendenä pâivâna / seidzemem-
denä Cuiacautena/tapahdui HERRan sana
Prophetan Haggain cautta/ ja sanoi : Sa-
nos SeruBabelille Sealthielin pojalle
Judan Päämiehelle/ ja Jesualle Jozadachin
pojalle / ylimmäiselle Papille / ja jätetylle
Canssalle : ja sano : Cuiu on jaånnysä / jo-
ca tåmåan huonen endises cunniasans näh-
nyt on? ja cuunga se myt teille näyttä : eikö se
minätkän ole endisen suhken?

Ja/SeruBabel/ ole hywås turwas/sa-
no HERA : ole sinäkin turwas Jesua Jo-
zadachin poica / ylimmäinen Pappi : olcat
caicki Canssa/maacunmasa hywås turwas/
sano HERA/ ja tehfât thyötä: sillä minå o-
len teidän cansan / sano HERA Zebaoth:
Sen sanan jälken/ cuin minå tein teidän can-
san liiton / cosca te Egyptist waelstita / pitä
minun hengen teidän seasan pyhymani / ålkät
peljätkö.

Sillä nijn sano HERRA Zebaoth :
Wielä on wåhå aica/cuin minå
taivwan/maan/meren ja manderen
liscutan/ ja/ caicki pacanat tahdon
minå liscutta. Silloin tule caic-
kein pacanain turwa/ ja minå täy-
tän tåmåan huonen cunnialla/sano
HERA Zebaoth. Sillä minun
on hopia ja culda / sano HERA
Zebaoth. Tåmåan jålkimmäi-
sen huonen cunnian pitä suurem-
man oleman / cuin ensimäisen on
ollut/sano HERA Zebaoth. Ja
minå tahdon anda rauhan tälle
paicalle/ sano HERA Zebaoth.

Eliåndenä colmattakymmendenä pâi-
vâna/yhderåndenä Cuiacautena / toi-
sna Dariuren wuonna/tapahtui HERRan
sana Prophetalle Haggaille / ja sanoi: Nijn
sano HERA Zebaoth : kysy Papeille Lai-
sta/ ja sano: Jos jocu kannais pyhitetyä li-
ha helmasans / ja satutais sijte waattens

Lupa lä-
heitä Mes-
siaren/ pa-
canain
lohduturen.
Heb. 12:16.

HERRA
auhelle hei-
dän hitaut-
tans Tem-
plin raten-
nures.

12

13

helman leipään/puuroon/ wijnan/olivyn/
eli mikä ruoca se olis/tulisco se myös pyhäri?
14 Ja Papit wastaissit/ja sanoit: Ei. Haggai
sanoi: jos jocu saastainen jostacista satutetu-
sta raadosta / yhten näistä sattuis/tulisco se
saastaisi: Papit wastaissit/ja sanoit: tulis.
15 Nijn Haggai wastaais / ja sanoit: juuri ngn
on tåmå Canssa / ja nämät ihmiset minun e-
desäni / sano HEKRA / ja caicki he:dän kät-
tens thyö / ja mitä he uhravat/on saastainen.
16 Ja cadzocat/cuinga teille känyt on tästä
päivästä ja ennencuin jocu kiwi pandin toi-
sen päälle HEKran Templis. Etta cosca jocu
tuli ohraläjän thyö / jolla piti carikymmen-
dä missä oleman/nijn siellä olit näpiäst kym-
menen. Cosca hän tuli wijnacuurnan thyö/
ja luuli artikymmenä Amia tähittärwåns/
18 nijn siellä olit näpiäst carikymmenä. Sillä
minä waiwaisin teitä poudalla / nokipällä
ja räkehilla / caikisa teidän töisän. Et te cui-
tengen käändänet teitän minun thyöni/ sano
HEKRA.
19 Nijn cadzocat nye sitä / tästä päivästä ja
ennen/nimittäin / neljännenstä colmattakym-
menestä päivästä / yhdexändenä Cunicaute-
na / haman sijhen päivän/cuin HEKran

Templi perustettin / cadzocat sitä: Sillä 20
siemenet ovat wielä salvos / ja ei wielä mi-
täni casva/ei wijnapui/ficunapui/granati-
puu/eikä olivpuu: mutta tästälähin tahdon
minä anda sunauxen.

21 A HEKran sana tapahdui toisen ker-
ran Haggaille / neljännenä colmatta-
kymmenenä päivänä suna Cunicaudes / ja
sanoit: Sanos Seru Babelille Judan Pää-
miehelle: minä tahdon fairwan ja maan li-
cutta: Ja tahdon waldaundain istutmet 23
cukista / ja pacanain woimalliset waldaun-
nat cadotta / ja cuktistan rattat ja radjas-
mehet/nijn etta orhi ja mies pitä cuktista-
man / cuktin toisen miecalla. Sillä ajalla/ 24
sano HEKRA Zebaoth / tahdon minä suna
Seru Babel corsata/sunua Sealthielin poi-
ca/minun palvelian/sano HEKRA ja tah-
don sunua ngnen sinetsormusta pitä: sillä
minä olen sunun walinnuit / sano HEKRA
Zebaoth.

Vers. 8. Caickein pacanain turwa) se on / Christus/joca
oli lohduttaa coco mailma / syndein andei saamisella. V. 10.
Rauhan) seon/ onnen ja terwenden. V. 13. Ja satutais sijne
waattens) Sacramon sanctificant prophana, sed prophana poliuuat
sacra. V. 20. Mutta tästälähin) Cadzo Sup. I: 9. V. 23. Wal-
daundain istutmet) se on / Persialaisen joita te peltätte/nijn-
cuin tapahdui Alexander Maguuxen eautta.

Prophetan Haggain loppu.

Esipuhe Prophetast

Zacharjast.

Cosca Za-
charja on
elänyt.

Mitä hän
on ennuista-
nut.

Luc. 14:26.

So Ämä Prophetaa saarnais/nijncuin Haggakin Babelin fangeuren jälken / etta Templi pidäis
i illens rakettaman/ja se hajotettu Canssa coottaman / etta yxi waldaunda ja asetus sijna maacunnas
jaas säättäsin.

So hän on tosin caickein lohdullisimist Prophetasta/ sillä hän tuo edes monet suloiset ja turwalli-
set näye/ja anda monet ystäväliset ja matiat sanat/ iolla hän sitä murhellist ja hajotettua Canssa lohdut-
ta ja wahwista/rakennusta ja hallituska alcaman/ jotka haman sijhen aican asti olit suuren ja moninaisen wastoinkäy-
misen käärsineet. Tätä hän teke wihden den Lucun asti.

Wihdennes ennuista hän kirjast ja wacast yhden nähy alla wädrift opettaist / jotka tulevat olit Judan Canssaan
kielämän pojia Christusta/joca näky wielä tänäpän Judalaishs täytterwåns.

Enudennes ennuista hän Christuxen Evangeliumist ja hengellisen Temppelin rakendamisest / etta Judalaiset
myös hänien kieksi ja hylkäsít.

Seidzemennes ja cahdexannes kysytän/ ja Prophetaa wasta/lohdutta ja neuwo heidä taas rakendaman ja hallid-
zman/ja nijn tåmå ennuistuxen päättä rakendamisest.

Yhdenness tulehän myös tulewaiseen aicaan/ja ennuista ensist/cap. 10. cuinga se suuri Alexander oli Thruuen/
Sidonin ja Philisterit voittava/ etta coco mailma tulewaiselle Christuxelle oitis awoi/ ja Asi wie Cunigan Christu-
ren Jerusalemin. Mutta yhdestoistakymmenes lugus/ ennuista hän Christuxen Judalaishilda colmentakymmeen
hopiapennungin myytävän/jongatähden hän heidän oili hyljävä/ ja Jerusalem piti wijnmein hänitetämän / ja Juda-
laiset exyis paatuman ja hajotettaman. Ja nijn oili Evangelium ja Christuxen waldaunda tulewa pacanain se-
aan/hänien kääsimisens jälken/ etta händä ennen lydtin nijncuin paimenda / ja Apostoliit nijncuin lambat hajotettin:
sillä hänien tähdyti ensist kääsi ja nijn cunniaans kündä.

Wijmeises lugus lopetta hän/Jerusalem hänityyen jälken/ Lewin pappiiden/ja coco hänien menons/caluns
ja juhlaperävän/ja sano/ etta caickei hengelliset virat pitä yhteiset oleman/ Jumalata palveldamen / ja ei sillen Lewin
sugust pitänyt toisia Pappuja tuleman/toisia juhlia/toisia väreja/toista Jumalan palvelusta. Jota myös munkkin
suicunnat taisit toimittaa / nijncuin Egypti ja muuta pacanat: se on/ Vanhan Testamendin piti pandaman peräti
pois ja hylätädmän.

Propheta Zachar Ja.

I. Lucci.

HERRA läste Zachar Jan neuwoman Canssans catu, ihmuxeen / ettei heille lävis ntn pahoin cuin heidän Jällens / v. 1. Zachar Ja näke näys miehen istuwan russian orihin päällä / v. 3. saa lupaunten / etta Jerusalem oteran jällens armoon ja raketan / v. 7. näke neljä sarvejotca Judan hajotit / ja neljä seppä / joica heittä piti sortaman / v. 18.

A.M. 3452.
A.A.C. 519

Alhdehandena Cuncaudena / toisna Cuningas Dariuren vuonna / tapahdut tåmå **H.E.Rra** sana Zachar Jalle Berechian pojalle / Jddon pojalle / Prophetalle / ja sanoi : Minä näin yöllä / ja kadzo / yri

2 mies istui russian hervoisen päällä / ja seisatti Myrtein secaan laros / ja hänen tacanans

3 olit rustiat ja maran carwaiset ja waltiat hervoiset. Ja minä sanoin : minun Her

4 ran / cutca nämät ovat ? Ja Engeli / joica

5 minun cansani puhui / sanoi minulle : Mi

6 nä osoitan sinulle / cutca nämät ovat. Ja

se mies joica Myrtein seas oli / wastais ja

7 sanoi : nämät ovat / joica **H.E.Rra** on lä

8 hettäyt waeldamman läpidze maan. Mut

9 ta he wastaisit **H.E.Rra** Engelille / joica

10 Myrtein seas oli / ja sanoi : me olema

11 waeldanet maan läpidzen / ja kadzo / caicki

12 maatunnat istuvat alallans. Ngn wa

13 stais **H.E.Rra** Engelil : **H.E.Rra** Ze

14 baoth / cuinga laurvan et sinä tahdo ar

15 mahfa Jerusalemin päällä / ja nijden Ju

16 dan Caupungein päällä / joilles vihainen

17 olet ollut / näinä sedzemendä hymmenendä

18 ajastaicana ? Ja **H.E.Rra** wastais fille

19 Engelille / joica minun cansani puhui /

20 ystäävalisillä ja lehdullisilla sanilla.

Zachar Ja
näte mire
hen rustian
Orbi
päällä.

Zachar Ja
saa lupau-
ren / etta
Jerusalem
pitä taas
rakettas-
man.

Zachar Ja
näte neljä
sarwe/joca
Judan ha-
jottawat.

- 14 **J**a se Engelij/ joca minua puhuteli/ sanoj minulle: saarna ja sano/ näitä sano **H**erra Zebaoth: Minä olen suurest wihastunut Jerusalemissa ja Zionille. Mutta minä olen juuri wihainen myös nylle coreille pacannoille: sillä minä olin ainoastans wihä wi- hainen / mutta he autit häwityreen. Se tähden sano **H**erra: minä palajan Jerusalemin laupiudella / ja minun huonien pitä hanes raketaman/ sano **H**erra Zebaoth ja Jerusalemin päälle pitä mittamora ve- dettämän. Ja saarna enä/ ja sano: näitä sano **H**erra Zebaoth: taas pitä minun Caupungilleni hyvin kahvian/ ja **H**erra on Zionita taas lohduttava / ja Jerusalemin taas walistan.
- 18 **A**minä nostin silmäni/ ja nadin/ ja cadzo/ siellä oli neljä sarwe. Ja minä sa- noin Engelille / joca puhui minun cansani: cutca näät orvat? Hän sanoj minulle: näät orvat ne sarvet/ jotca Judan/ Israe- lin ja Jerusalemin hajottaneet orvat. Jo
- 21 **H**erra osotti minulle neljä seppää. Silloin minä sanoim: mitä ne tahtovat tehdä? Hän sanoj: Ne orvat ne sarvet/ jotca Ju- dan hajottaneet orvat / ettei kengän ole tuo- nut päättäns nosta. Nämät orvat tulset nytä carcottaman/ ja loheiseman pacanain sarveja / jotca Judan maan ylidze sarven nostanet orvat/ sitä hajottavens.

Vers. 3. Räändäkät teitän minun tygöni) Cadjo Ezech. 18: 31. v. 8. Yri mies) Tämä mies on Jumalan poica/ joca idze on Canssan sodanpäämies/ lösö. 5; 14. sillä hän sijteidze eud- gutan **H**erra 20. versu. Hän lupa tätä häntä/ ja tahto Cans- fallens anda rauhan/ nijcauwan cuun Temptija Jerusalemin tai- tan ratetta jällens. v. 18. Neljä sarve) Orvat ne walbaun- nat caikis neljässä maan kuuluis/ jotca Jumalan Canssa usein wai- waist/ Nämät tahdoi **H**erra aicanans ihobä maahan/ ja hänne seuracundans piti vielä sijte woimasans oleman.

II. LUCU.

Propheta näte miehen mittamoran cansa/ joca pi- ci mittaman sen uden Jerusalemin/ v. 1. joca neu- wo nytä/ jotca vielä olin jäänet Babeljin/ etta nijden pi- ti myös menemän cotia Isäns maalle/ v. 5. lupa hell- le anda pacanat raateluksi/ ja asua idze heidän tykönäns on myös nijin laittawa/ etta pacanat pitä hänne Cans- sans myös oleman/ v. 9.

Zachar Ja
näte mie-
hen mittä-
wan utta
Jerusale-
mita.

- 1 **A**minä nostin silmäni/ ja näin/ ja cadzo/ yhden miehen kädes oli 2 **M**ittamora. Ja minä sanoim: Euhungas menet? Mutta hän sanoj minulle: minä menen Jerusalemita mittaman/ ja cadzoman cuunga pitä ja le- 3 viä se oleman pitä. Cadjo/ Engeli joca puhui minun cansani / läxi ulos / ja toinen

Engeli meni häntä vastaan/ ja sanoj: Tuore tuonne / ja puhu sille pojalle / ja sano: Je- rusalemis pitä ilman muurita asuttaman ih- misten ja carjan paljouden tähden / cuun sy- nä olewa on. Ja minä tähdon olla / sano **H**erra tulinen muuri hänén ymbärräns/ ja tähdon idze olla hanes / ja tähdon idzeni syvä cunnialisest pitä.

Woi woi / paeccat pehjan maasta / sano **H**erra / sillä minä hajotin seitä nel- jaan tuuleen taivan ala / sano **H**erra. Woi sinuas Zion/ joca asut Babelin tytä- ren tykönä/ pakene: Sillä nyt sano **H**erra Zebaoth: Hän lähettili minun nytä pacanain tygö / jotca seitä raatelit / heidän waldans sai lopun. Joca teihin rupe / hän rupe hänén silmäns terään. Sillä 9 cadzo/ minä nostan minun käteni heidän y- lidzens/ etta heidän pitä oleman nylle raa- teluxeri / jotca ennen heitää palvelit. Etta seidän pitä ymmärtämän/ **H**erran Zebao- thin minua lähetänneri.

Loidze ja riemuidze Zionin tytär: sillä 10 cadzo/ minä tulen ja tähdon asua sinun tykönäns/ sano **H**erra. Sillein piuä pal- jo pacanita heitän aldixi andaman **H**er- ralle / jotca minun Canssan pitä oleman, Ja minä tähdon asua sinun tykönäns / etta ymmärräisit **H**erran Zebaothin lähetän- nen minua sinun tygö. Ja **H**erra on perivä Judan osaxens sinä pyhästä maasta/ ja on taas Jerusalemin walidzewa. Wal- ketcon caicki liha **H**erran edes: sillä hän on noistut hänén pyhästä siastans.

Vers. 1. Yhden miehen) Se mies on Jumalan poica: sillä hän puhu idze tänsä coco tätä lugus nijneuin Jumala idze/ ja sano idzen cuitengin olewan Jumalalda lähetetyn. v. 2. Jeru- salemita) se on/ Christuren seuracunda/ se hengellinen Jerusa- lem. v. 3. Engeli) se on/ Jumalan poica. v. eod. Toinen En- geli) nimittäin/ joca händä palveli. v. 4. Jo sano) Nimitän/ Jumalan poica. v. eod. Ilman muurta) Sillä Christuren seur- racunda pitilevitettämän caicken mailmaan/ ja eittauu sentäh- den tätistä muurilla. v. 5. Ja minä tähdon olla) se on/ Minä Jumalan poica tähdon cuitengin händä idze wariella ja suoella v. 6. Pohjan maasta) se on/ soteudest/ erheroreest ja pimeudest. v. 7. Zion) sinä Jumalan Canssa. v. v. Lähettili minua) Nimi- tän hänén poicäns. v. 9. Oleman nylle raaateluksi) Nimitän- etta he Evangeliumin saarnan tautta pitä heidäns andaman sangita minun cuniaisuden ja nohryden ala. v. 10. Zionin tytär) Sinä Jumalan Canssa ja seuracunda iloidze/ etta pac- natkin tulerat sinun tygö/ nijneuin on tapahdunut. v. 12. Ju- dan ja Jerusalemin) se on/ caicki Judalaissila ja pacanista/ ottea minun uscowat ja tunnustawat : sillä ne caicki orvat oikiat Judalaiset ja Jerusalemin asuwatset.

III. LUCU.

Propheta näte Josuan ylimmäisen Papin seisowan **H**erran Engelin edes/ ja Sathanan / joca tahto etta Temppelin rakennusta/ v. 1. cuule **H**erran rangat,

sewan Sathanasta / v. 2. lohdutta Josuat / ja andexi anda hänelle hänens syadins / v. 3. wahwista händä hänens wirasans / v. 5. HERRa lupa andawans tulla hänens palvelians Zemah / se on / Christuren / joca olt oikia perustustiki olerwa sijns udes hengellises Templis / josa caicki synnit oretan pois yhtenä pääivänä / v. 8.

S A minulle osotettin ylimmäinen Pappi Josua / joca seisoi HERRA Juran Engelin edes. Ja Sathan seisomas hänens oikialla kädelläns / seisoas händä vastan. Ja HERRa sanoi Sathanalle : HERRa rangaiscon sinua Sathan / se HERRa sinua rangaiscon / joca Jerusalemin walidzi. Elok tåmä ole kelaile / joca tulesta temmattu on : Ja Josua olt puetettu saastaisilla waatteilla / ja seisoi Engelil edes. Joca sanoi nylle totta hänens tykönäns olit : ottacat häneldä pois saastaiset waattet. Ja hän sanoi hänelle : cadzo / minä olen ottanut sinulta pois sinun syndis / ja puestanuit sinun juhlavaatteisen. Ja sanoi : pangat puhdas lacki hänens päähans. Ja he panit puhtan lakin hänens päähans / ja he puerit hänens waatteisen. Ja HERRan Engeli seisoi sellä.

Ja HERRan Engeli todisti Josualle / ja sanoi : Nämä sano HERRa Zebooth : jos sinä waellaat minun teilläni ja pidät minun wartioni / nyt sata minun huonesani halita / ja minun cartanoitani kätle. Ja minä annan sinulle näistä muntamita cuin täsä seisovat / saattaman sinua.

Ja waari Josua / sinä ylimmäinen Pappi / sinä ja sinun ystäväs / joca sinun edesä asuvat : sellä he oivat sula ihme. Cadzo / minä annan minun palveliani Zemahn tulla / sellä cadzo / ainoastans sijna kiwesä / jonga minä olen lastenut Josuan eteen / pitä seidzemen silmä oleman. Mutta cadzo / minä tahdon sen iwuolta / sano HERRa Zebooth : ja tahdon sen maan synnit otta pois yhtenä pääivänä.

Silloin / sano HERRa Zebooth : toinen cudzu toisen rüynapuuns ja sicunapuuns ala.

Vers. 1. HERRan Engelin) se on / Jumalan poica / joca toisians HERRan Engelin cudzutan / toisians HERRan idze. v. eod. Seisomas vastan) Sathan candoi hänens päällens / cuin mahdotoman ylimmäisen Papin / rakendaman HERRan Templi / hänens sydeins tähden. v. 2. Ja HERRa sanoi :

HERRa rangaiscon sinua) Tässä menäemme usiammat perso- nat olewan sumaludes : sellä yri täsä puhu toisesta / niincuin manhaatin kiecon opetus isät sanovat. v. eod. Elok tåmä ole kiekkile) Elok sää Josua olt sen wieckan joucon éansa/joca Babe- lista valaimnut on / niincuin kiekkale/joca tulesta temmattu on / eosca eosca Canpungi pala. Ja sijna Sathan et tahdo tyhää shhen- waantahdot heitä wiekkä peräti hänellä / joca ei eitengän pidä tapahduman / mutta minä rakennan heistikä minun Canpungint ja Canssan jällens. v. 3. Oli puetettu saastaisilla waatteilla) Niimitäin / hänellä on ollut murhellinen oma tundo / ja peltäis hänens sydeins tähden. v. 5. Pangat puhdas lacki ilmoittaa / ettei HERRa wahwisti händä hänens wirasans. v. 7. Pidät minun wartioni / se on / teet sisäistä sinun paryllisen wircas : sellä opettajat cudzutan Jumalan Canssan wartioixi / Ezech. 33:17. ja 33:7. v. eod. Nämä cuin täsä seisovat) se on / Engeliestä / joca hänellä wärjelerät ja johdattavat / erinomattain Pappesi ja pystyttaita. v. 9. Zemahn) se on / casivo eli lisändymys / joca maasi caswa / eli puun juuri. Niin täsä cudzutan Christus. Niin- cuiun myös Infr. 6: 12. Item, Ier. 23:5. ja 33:15. Ezech. 34:29. v. eod. Sijna kiekkale) Niimitäin Christures / joca on ainoaa pe- rustustiki / Esa. 28:16. 1. Pet. 2:6. v. eod. Seidzemen silmä) se on / caicti Christityt / joca hänens uscon silmäni näterät / rate- tan hänens päällens. v. eod. Nämä tahdon sen iwuolta / se on / minä tahdon suuren kärsimisen ja cuoleman eauetta valmista hänens tunnalisperi perustustiki / Luk. 24:26. Phil. 2:8; Heb. 2:10. v. 10. Toinen cudzu toisen) se on / heikkä pitä oleman rauha ja suruutomus Jumalan tykönä ja heidän tummosans Christuren cautta / Rom. 5:1.

IV. LUCU.

HERRa osotta ZacharJalle cullaisen kyntiläjalan sei- sowan cahden ölyypuum kessellä / ja anda hänens sellä ymmärtää / ettei JeruBabel ja Josua sorajoucolla / mu- ta Jumalan Hengellä ja woimalla pitä tähittämän hänens Templins / ja ojendaman jällens Jumalan palvelu- yen / jonga he aikaneet olit / v. 5.

A Engeli / joca minum cansani / pubui / tulijällens / ja herätti mi- num / niincuin jocu unest herä- teettäis. Ja sanoi minulle : mi- täs näet? Mutta minä sanoin: minä näen ja cadzo / kyntiläjalca seisoi coconans cullasta / ja malja sen päään päällä / ja seidzemen lam- pua olit hännes / ja seidzemen eauha cusakin lampus. Oli myös sen tykönä capi ölyy- puuta yri maljan / oikialla puolella / ja toinen wasemalla. Ja minä vastaisin ja sanoin + sille Engelille / joca minum cansani pubui: mi- num Herran / milä se on? Ja Engeli / joca minum cansani pubui / vastais / ja sanoi mi- nulle: etkös tiedä mitä se on? mutta minä sanoin: en minun Herran. Ja hän va- stais / ja sanoi minulle: se on HERRan sa- na JeruBabelist / jonga ei pidä tapahdu- man sotawäellä eli woimalla / waan minun Hengelläni / sano HERRa Zebooth: Euca- sinä olet suuri iwuori / jonga eitengän täy- ty JeruBabelin edes tasaisksi fedoxi tulla. Ja hänens pitä ensimäisen kiven lastekan- etta huitan: onnxi / onnxi.

A HERRan sana tapahdui minulle / ja sanoi : JeruBabelin kädet ovat tå- män huonen perustaneet / hänens kätens pitä

ZacharJa
näte kome-
läjalan sei-
sowan cah-
den ölyy-
puun wä-
ällä.

Mica se-
tietä.

Esth. 3:7.
&c.

myös sen päättämän / tietärenne että **H****E****R**a on minun lähettiläyt teidän ihon : Sillä cuca on se / joca nämät halwat päävät kadzo ylöön ? josa cuitengin pitä iloittaman / ja näh-tämän muurin luodi JeruBabelin kädessä ta sei dzemen / joca **H****E****R**an silmät ovat / cadzelemas caicke maata.

11 **J**ä minä wastaisin / ja sanoin hänelle : mitä nämät cari olhypuuta ovat oikialla ja 12 wasemallia puolella kynniläjälä. Ja minä wastaisin toisen ferran / ja sanoin hänelle : mitä nämät cari olhypuun ora / joca ovat cahden cullaisen nyttimen tykönä / joilla mitä stetän. Ja hän sanoi minulle : etkös tiedä mitä nämät ovat ? Ja minä sanoin : en minun Herran. Ja hän sanoi : nämät ovat taxi olhypuuta / joca seisovat caiken maan **H****E****R**an tykönä.

Vers. 2. Kynniläjälä) Tämä tietä Poppeja ja saarnavirca/ cum Jumala tahdoi sanansa ja oikian Jumalan palveluren anda paista Canssans ja seuracundans edes. Seidzemien lampua tieräwärt erinomaisia Pöhän hengen lahoja / joilla hän tahuo heitää lahoittaa. v. 3. Caxi olhypuuta) Tieräwärt hengellistä ja mailmallista hallitusta / niminomattain Josuari ja JeruBabeli / joca Jumala tahdoi myös Hengelläns lahoitta / rakendaman Tempil ja ojendaman Jumalan palvelusta jällens. v. 6. Sotarädestä) Ei sinun pidä tarvidzeman sinuas warjella / sinun wihamiehildä ulconaisella woimalla / mutta minä tahdon myös heitää minun Hengestä / taitea / etiä hetiä ratennusta autta- wat / niinuin myös tapahdui / 1. Esl. 6: 8. etc v. 7. Sinä suuri ruori / se on / sinä Persian valdakunda / pitä myös sinus nöy- rotämän minun Canssan edes / ei heitidzemän sitä / vaan aut- tamani minun huoneseni. v. 16 Nämät halwat päävät / Joilla wielä näkö wähjä jouduttawan ratennukses / niinuin ei seenslingän menestys. v. eod. **H****E****R**an silmät / se on / **H****E****R**an edescadjo- mus ja hänens hengens woima / joilla hän raho laitta / etiä ra- tennus pitä menestymän. v. 14. Caxi olhypuuta) Nimitäin Josuari ja JeruBabel / joca seisit hänentokönäns. v. eod. Cainen maan **H****E****R**an / se on / palvelut **H****E****R**a / hri hengellisessä ja toinen mailmallises hallitukses.

V. Lucu.

Prophetan nätke lendäwän Kirjan / joca tierä wäärikä op- pia / cum Pharisesten / Sadducesten / ja muiden sen- caltaisten cautta sijä **O**des Tempelis tuleva oli / jonga **H****E****R**a Christus cuitengin oli asava pojus Evangelium / millans / v. 1. Sijette näke hän myös wacan ja waimon si- nä / heittäwän cappalen blyijyä sen päälle / joca sijette wie- dän eahdelta waimolda Sinearin maahan / joca myös sitä tierä v. 5.

1 **A** minä nostin silmäni / ja näin / ja cadzo / sijä oli lendäwän kirja. 2 **J**ä hän sanoi minulle : mitä sijä näet ? Mutta minä sanoin : mi- nä näen lendäwän kirjan / joca on cari- kymändä kynärätä pitkä / ja carikymändä kynärätä leviä. Ja hän sanoi minulle : se on se kirous / joca kähä caiken maan ylidze : sillä jocainen waras duomitan tallä kirjal- la hurscaxi / ja caicki walapattoiset duomi- tan tallä kirjalla wiatjomari. Mutta mi- nä tahdon sen tuorta edes / sano **H****E****R**a

Zebaoth / että sen pitä tulmen warcaille cotia / ja nylle jocca minun nimeni cautta wäärin wannowat. Ja sen pitä pyshmän heidän huoneihans / joca sen on culustawa puinens ja kivinen.

Sä Engeli / joca minun cansani puhui / Läxtilos / ja sanoi minulle : nosta sil- mäs ja näe mitä fieldä kähä ulos. Ja minä sanoin : mitä se on ? hän sanoi : fieldä kähä hri wacka ulos / ja sanoi : se on heidän muotons jocaidzes maacunnas. Ja cadzo / Cent- nerit plynhyä häälyti tuilesa / ja siellä istui hri waimo keskellä wacka. Ja hän sanoi : se on se jumalatoim oppi. Ja hän heitti sen wacan keskelle / ja lasski sen blytyn cappalen myös wacan sunille.

Sä minä nostin silmäni / ja näin / ja cadzo / cari waimo läxit ulos / joilla olit siivet / joita tuihi ajo / ja heidän siipens olit niinuin Storkein siivet. Jotta sen wa- can rostit maan ja taivan wällille. Ja minä sanoin Engelille / joca minun car sani puhui / euhunga he sen wacan kiewvat ? Hän sanoi minulle : etiä hänelle raketaisin huo- ne Sinearin maalla / walmistettasin / ja asetettsain perustuxens pääalle.

Vers. 1. Kirja) Sijteecuin Zachar Ja oli nähty / cuing Tempili ja oikia Jumalan palvelus pitä rakettaman ja laiteeta man : myt hän näte taas tasa / cuinga wäärä oppi pitä ajallans wallan saaman : sillä tämä kirja tierä kirjoitturen willidzicä / joca hyvä sodämäti ahdistawat / ja tieräwäti pahoja / ja myt lie hacoidzawat. v. 6. wacka) Se on myös sanottu wääristä opet taista / niinuin myös kirjan kansa / joca oma tundo lailla micca wat / mutta heidän pitä wiimein tuleman Sinearin / se on / he hajoteetan caickein pacanain ja tielen secaan / niinuin Christus uhea Judalaista / Luc. 21:24. niinuin heidän Rabineillens ja Thalmudillens on tapahatum. Luc tästä Lutherusta / myös coco Prophetara.

VI. Lucu.

Zachar Ja näte lendä- wän kirjan.

Zachar Ja näte nelsjä ratasta tulewan cahden wuoren feskeldä / joiden edes olit orhit / v. 1. **H****E****R**an Engeli sanoo hänelle mitä ne tieräväät / v. 5. **H****E****R**ra käste hänent tehdä cari Crumua hopyasta ja cullasta / ja panna Jo- suan päähän / ja sijette panna talelle Tempelin / muistoyt etiä se luwatu Zemah eli Christus oli totisest tulewa / ja olewa Cumings ja Pappi / ja rakendawa sen oikian Tempelin caikes mailmas / joca on hänent seuracundans / v. 9.

Läxtilos / ja näin / ja cadzo / siellä olit nelsjä rattat / joca suo- xit cahden wuoren feskeldä / ja ne wuoret olit wästiset wuoret. Ensimmäisten ratasten edes olit rustiat 2 orhit / ja toisten ratasten edes olit mu- stat orhit. Mutta colmanden ratasten edes 3

Item / v. den wä- mon wa- cas.

Propheta näte nelsjä ratasta / joi- den edes o- vat erin- omaiset he- woiset.

olit waltiat orhit / ja neliänden ratsasten
4 edes olit kirkjawat wältervät orhit. Ja mi-
nå västaisin / ja sanoin fille Engelille / joca
minun kansani puhui / minun Herran /
5 cutca námät swat? Ja Engeli västais / ja
sanoit minulle: ne orvat ne neliä tuldta tai-
wan alla / joteca tulervat ulos / etta he astui-
6 sit caickein maiden haldian eteen. Josan ne
mustat orhit olit / ne menit pohja pán / joi-
ta ne waltiat noudatit / mutta kirkjawat me-
7 nit etelätá pán. Ja ne wältervät läxit / ja
menit ymbärins / nijn etta he caickei maat wa-
elsit / ja hän sanoit: mengät ja waeldacat
8 maata ymbärins. Ja he waelosit maan lä-
pidze / ja hän cudzui minun / ja puuhutteli mi-
nia / ja sanoit: Cadzo / ne joteca pohjaan
menewät / andarwat minun Hengeni lewå-
få pohjan maalla.

9 **A** HERran sana tapahdut minulle/
10 ja sanoit: Ota sangilda / Heldailda ja
Tobialda ja Jedajalda / ja tule jällens sinä
päivänä / ja mene Josian Zephania pojant
huonesen / joteca Babelist tullet orvat. Mu-
ta ota hopiata ja culda / ja tee Crumija / ja
pane Josuan ylimmäisen Papin pähän / Jo-
11 zadachin pojan. Ja sano hänelle: nijn sa-
no HERra Zebaoth: Cadzo yxi mies
on joca cudzutan Zemas: sillä
hänен allans pitä sen casivaman /
ja hänen pitä rakendaman HER-
12 ran Templin. Ja / HERran
Templin pitä hänen rakenda-
man / ja hänen pitä cunnian can-
daman / istuman ja hallidzeman
hänen istuumellans. Hänen pi-
tä myös Papin oleman istuumel-
lans / ja heillä pitä molemmilla
rauha oleman. Ja ne Crumus pitä
oleman / Helemin / Tobian / Jedajan ja He-
nin Zephania pojant muistori HERran
Templisä. Heidän pitä cauca tu-
leman ja rakendaman hänen Tem-
13 plins. Silloin te ymmärrätte HER-
ran Zebaothin lähetän minun seidän ty-
gon. Tämä pitä tapahduman / jos te
muutoin HERran Jumalan änelle cun-
liaiset olettta.

Vers. 1. Neliät rattat) Cosca Propheta olinähnot cultu-
ga wäärdän opin piti saaman wallan räfå Templis / ja sihte ajet-
taman vois Christuren cautta: Nijn hän suute näke / cuinga
Christuren Evangelium piti ymbärsaatetaman / ja caikes ma-
ilmas saarnattaman / ja idze Christus oli oleva setä Cuningas
etta Pappi / ratendaman Jumalan Templia / ja sitä hallidze-
man: sillä nämät neliä rattat orhinen / tierävät Christuren
Apostoleita ja Evangelisteriä / joteca händä piti palweleman
Evangeliumin lewittämises / caickein neliän tuuleen / mailma-
sa v. 12. Zemah) se on / wesa joca on idze HERra Christus /
joteca Josias ja Jeru Babelis osotetan / Sup. 3:9. v. 14. Pitä
cauca tuleman) se on / monet ja suuret Bircon opettajat / joteca pa-
canoista piti tuleman ja auktamän sitä ratennusta. v. cod. Pi-
tä tavahtuman) Nämätkin / Judalaiset pitä ymmärtämän / jos
he olit HERran sanalle cunliaiset. Mutta etta enim osa orvat
sen eadzonet olon / nijn ei he myös ymmärrä totä / etta muita
ennusturia Christurest.

VII. EUCU.

Duitamat jalot Judalaiset / joteca wiekä jätit Babe-
lijn / lähetävät sanan Jerusalemin / ja andarvat
kyhä / jos he wielä pitävät paasto / v. 1. HERra västa
heille / ettei hän ollut heissen sitä paasto kääsenyt / v. 4
mutta olis parempi / etta he hänen kääshyns jälken eläisit /
v. 8. jota ei he iähän assi ole tehnet / v. 11. jongatähden hän
on heitä rangaisvena / v. 13.

A neliändenä Cuningas Da-
riuren wnotena / tapahdut
HERran sana Zachar Jalle /
Neliändenä pääivänä yhdexennes
Cuncaudes / joca Chisieu cudzutan. Co-
sca SarEzer ja Regem Melech / heidän
miestens cansa / lähetit BethElgn rucoile-
man HERran eteen. Ja annoit sanoa;
Papeille / joteca olit HERran Zebaothin
huonen ymbärsillä: ja Prophetaille: wie-
läks minun nytk tule itke wijdendenä Cun-
cautena / ja pitä waitwaman minuani / nijn
cuin mindä tähänasti muutamina wuosina
tehnyt olen?

Ja HERran Zebaothin sana tapahdut 4
minulle / ja sanoit: Sanos caikille maan 5
Cansoille ja Papeille / sanoden: cosca te
paastoissita ja pargiitta wijdennellä ja seid-
zemennellä Cuncaudella / nällä seidzemennel-
lä kymmenellä wuodella / olettaco te minulle
paastonnet? Eli / cosca te soitä ja joista / et-
täks te shonet ja suonet idze teillenne? Eikö
tämä se ole / jota HERra andoi endisten
Prophetain saarnata / cosca wielä Jerusale-
mis osuttin / ja oli lepo Caupungeis ymbä-
rillä / cosca ihmisiä asui sekä etelän pán etta
laroisa.

A HERran sana tapahdut Zachar J-
alle / sanoden: Nijn sano HERra,
Zebaoth: Ouomitcat oikein / ja o-
sottacan jocainen hyvä ja lau-
piutta wihellens. Ja alkät tehkö
wääryttä leskille ja orwoille /
muicalaisille ja kõyhille / ja ál-

Judalaies
Babelis
andarvat
kyhä
HERra Kalle
heidän paa-
stians.

HERra
wasta hei-
tä,

Ela. 58:5.

Exo. 22:21.
Ela. 1:23.

fan fengän ajatelco paha sydämme-
11 sâns wesjâns wastan. Mutta ei he
näistä tahtonet otta waari / waan kâansit
selkâns minua wastan ja tukidit torwians/
12 ettei he cuulis. Ja asetit sydämens nij-
cuin Demantin / ettei he cuulis Lakia ja sa-
noja / joita HERra Zebaoth Hengellâns
13 lähetti endisten Prophetain cautta. Sen-
tahden on ngn suuri viha HERralda Ze-
baothilda fullut / ja se on nijn tapah-
tuut cuun jaarnattingin. Mut-
ta ettei he tahtonet cuulla / ngn en minâkän
tahtonut cuulla cosea he huusit / sano HER-
14 ra Zebaoth. Ja nijn minâ olen heidän ha-
jottanut caickein pacanain secaan / joita ei he
tundenet. Ja maa on heidän jalkens autia-
ri jaânyt / ettei fengän sijâ waella eikä asu/
ja se ihana maa on autiaxi tehty.

Vers. 3. Wijddendâna Cuucaventia) Jolla Cuucaudella Je-
rusalemin Tempeli poldettin/ 4. Reg. 25: 8. sitä Judalaiset pidit
paasto joita wuost Babelis sinâ Cuucaventia / cuutengiu ilman
Jumalan rästytä. v. cod. Waiwaman (mâwan) Nymcuin Na-
zareit/ Num. 6: 2. v. 5. Seidzemennellâ Cuucaudella) Jolla
Godolia heidän Pââmiehens tulijyöhyti/ 4. Reg. 25: 25. sitä
he myös pidit paasto silla Cuucaudella. v. 13. Vyn en minâkän
tahtonut cuulla cosea he huusit) Nymittäin / etta he ainoastans
pelgosta rangaisturen tähden huusit / ja ei murhelli sella ja caru-
waisella sydämellä / heidän syndeins tähden / joita ei he tundenet.
etta tahtonet panna pois.

VIII. LUCU.

HERra lupa / ettei hânen tâstedes pidä enâ oleman wi-
haisen Cansfallens Judalaissille / mutta tahto asua
heidän seasans caikella armolla ja sunaurella / v. 1. etta
he ainoastans pidäist wahwan mielen / ja tekisti sen eniin
hânen heidän kâskennyt oli / v. 16. lupa myös etta pacanat
viti ajallans kâthyti tuleman / ja oppiman hândâ tunde-
man ja palveleman / v. 20.

HERRA
lupa Cans-
fallens
tâstedes ar-
mons ja
sunau-
rens.

1 **A** HERran sana tapahdui mi-
nulle / ja sanoi: Nän sano HER-
2 **R**ra Zebaoth: Minâ olen Zionin
tähden suurest kîwannut / ja olen
3 suures vihas sentähden kîwannut. Nän
sano HERra: Minâ kâimâni idzeni taas
Zionin tygö / ja tähden asua Jerusalemis /
ngn etta Jerusalemin pitä totuden Caupungiri-
xi tudzustaman / ja HERran Zebaothin
4 vuori pyhyden vuorexi. Nän sano HER-
ra Zebaoth: tâstedes pitä Jerusalemin ca-
duilla asuman wanhat miehet ja waimot /
joita sauwan pââlle nojawat wanhudens
5 tähden. Ja Caupungin catu pitä oleman
tâymâns pieniä poikia ja pycsaista / joita si-
6 mä riemuidzewat. Nän sano HERra
Zebaoth / jos tâmä on mahdotoin nyt tâmâni
jaânen Canssan silmâni edes / pidäisko se sen-

tahden oleman mahdotoin minun silmâni e-
des / sano HERra Zebaoth.

Nän sano HERra Zebaoth: tâdzo /
minâ tähdon lunajca minun Canssan idâi-
seldâ maalda / ja länsimaalda tähdon minâ
heitâ saatta Jerusalemen asuman. Ja hei-
dân pitâ minun Canssan oleman / ja minâ
olen heidän Jumalans totudes ja transhu-
scaudes.

Nän sano HERra Zebaoth: wahvi /
istacat teidän kâtenne / joita sâllâ ajalla
nämât sanat cuulletta Prophetain suun cau-
ta / sinâ pâivâna jona HERran Zeba-
thin huonen perustus laslettin / Templi ra-
letta. Sâllâ ennen näitâ pâivâa olit ihmî-
sten työt turhat / ei juhtain työ myös mitän
ollut / eikä ollut nijllâ rauha wihollisilda / jo-
ca menit ulos ja sisälle. Waan minâ sallin
caicki ihmiset mennâ / jocaidzen lähimâi-
stâns wastan. Mutta en minâ ngn tähdo-
nyt tehdâ mitum jaânelle Cansfalleni / ngn
cuun endisina pâivâna / sano HERra Ze-
baoth. Waan heidän pitâ rauhan siemen
oleman. Weynapuum pitâ hânen hedelmâns
andaman / ja maan hânen caswens / taiwan
pitâ hânen caswens andaman / ja jaânet mi-
nun Cansfallani / pitâ nämât caicki omsta-
man. Ja pitâ tapahatuman / etta te joita
Judan ja Israelin huonesta oletta ollet ki-
rrous pacanain seas / ngn tähdon minâ teitä
lunasta / etta teidän pitâ sunauwen ole-
man? Ngn alkâsi pelsâtkö / mutta wah-
wistacat teidän kâten.

Nän sano HERra Zebaoth: cosea minâ
ajattelin teitä radotta / cuun teidän Isän mi-
nun wihottiit / sano HERra Zebaoth / ja en
sitâ catunut. Ngn minâ nyt jâllens ajatte-
len näinâ pâivâna tehdâ hyvâ Jerusalemil-
le ja Judan huonelle / alkâsi sungan pelsâtkö.

Mutta tâmâ on se cuun teidän
tekemän pitâ : jocainen puhucan
totuutta lähimâisens cansa /
duomitcat oikein ja saattacat rau-
ha teidän portteihin. Ja alkâni
fengän ajatelco paha sydämiesâns
hânen lähimâistâns wastan / ja
alkâsi racastaco wââriâ walosa :
sillâ näitâ caickia minâ wihan / sa-
no HERra.

Eph. 4: 25.

Ennustan Judas laisten mä hollista wasstan.

Esa. 17:1.
& 23: 1.
Ezech. 26: 1.

Esa. 15:28.
Ier. 48:5.
Ezech. 25: 15.

Christurest.
Matt. 21:
5.
Ela. 62: 11.

¹⁸ Ja H̄erra Zebaothin sano tapahdut mi-
¹⁹ nulle ja sano: Nyn sano H̄erra Zebaoth:
nehdannen / wjdennen / seidzemennen ja kym-
menennen Cuiucauden paastot / pitä kāändy-
män Judan huonelle iloxi ja riemuri / ja iha-
naiseri wnoden juklari / rakaatacat ainoaa-
stans totuutta ja rauha.

²⁰ **N**äitä sano H̄erra Zebaoth:
Otastedes pitä wielä paljo
²¹ Lansas tuleman: Ja monen
Caiupungein asuwaiset pitä me-
nemän sen toisen tygö / ja sano-
man: käytäm rucoileman H̄er-
ran eteen / ja edzimän H̄erra Zebao-
thi / me tahdomma käydä tei-
²² dän cansan. Nijn tule paljo
Lansas ja pacanat tulewat jou-
coin / edzimän H̄erra Zebao-
thi Jerusalemiin / ja rucoileman
²³ H̄ERRAN eteen. Nijn sano
H̄erra Zebaoth: sillä ajalla pitä
kymmenen miestä caickinaisist
pacanain kielist tarttuman yh-
den Judan miehen waatten palte-
seen / ja sanoman: me tahdomma
käydä teidän cansan: sillä me cui-
limma / että Jumala on teidän
cansan.

Vers. 9. Wahwistacat teidän tätenne) Nimittäin / tät-
tämän ja päättämän minun huonettani v. 10. Wan minä sal-
lin) Nimittäin / että he nijn hieat olt minun huonettani rakendai-
man v. 19. Neliännen / 2c. Cuiucauden) Cosca Jerusalemin woi-
teetin Babelin asuwaissida / Ier. 39: 2. Wjdennen) Supr. 7: 3.
Seidzemennen) Sept. 7: 5. Rymmenennen) Silloin Jerufa-
lem enfin pjsrittein Babelin asuwaissida / 4. Reg. 25: 1. Tästä
ei ole mitä seura / että meidän Christiitihin pidäis wuoissaunna
myös neljästä paastomani: sillä tästä on / että nämä paastot
vät pici tätätmän loppdiviiri. En me Christietiis ole sidottu
Mo. exen Ceremoniali latin / paljo wähemmin Judalaisten idze
ajatelduin Ceremoniaain. v. 23. Rymmenen miestä) Numerus
certus pro incerto.

IX. Eetu.

Zacharja ennusta tässä / että Judalaisten lsdndasuwat,
Pset ja wihamiehet / pitä nijn rangaistaman ja nohrytet,
tämän / v. 1. että heidän jddänen palwelewat wimekselä
H̄erra / nijncuin Judalaisten / v. 7. Sijtte / että se lu-
wattu Judalaisten Cuningas oli tulewa Jerusalemiin /
ajaden Asilla ja nuorella Asin warsalla / joca hallidze me-
rest haman meren asti / v. 9. hän on lastewa verens liitol-
la hänien fangins / wedettiomästä cuopasta / v. 11. ja waati
pacanat hänien Cansans cautta alans / v. 13.

Sillä Almå on se cuorma josta H̄erra
puhu Hadrachin maast / ja Da-
maseust / johon se hänens luotta
(sillä H̄erra näke ihmiset ja caic-
ti Israelin suuecunnat) Nyn myös Ham-
ishiist / joca heidän rajaans on: ja Eyril ja
Sidonist / jotta ylon wissat orvat: Sillä
Eyrus rakenda linna / ja coco hopyata nijn-
cuin sanda / ja culda nijncuin loca canilda.
Mutta cadzo / H̄erra on rangaiseva hän-
dä / ja lyö alas hänien voimans / cuin hänellä
merellä on / nyn että hänien pitäoleman nijn-
cuin sen joca tulella poldestu on.

Cosca Ascalon sen näken nijn hän peljästää /
ja Gazan pitä corvin surullisen oleman:
Eronin pitä myös murhtiman / cosca hän-
tämän näke: sillä ei Gazas pidä Cuningasta
oleman / eikä Ascalonis asuttaman. Asdo-
dis pitä muicalaiset asuman / ja nyn pitä
Philisterim corens lyötämän mao han. Ja
mä tahdon otta pois heidän werens heidän
suustans / ja heidän cauhisturens heidän ham-
baistans. Että he myös jäsist meidän Ju-
malallem / ja olisit nijncuin Päähmiehet Ju-
das / ja Eron olis nijncuin Jebuserit. Ja
minä tahdon idze minun huoneni pjsrittä so-
tarwäällä / jota waeldawat ulos ja sisälle / et-
teiheitä fillen pidä traatia waiwaman: sillä
minä cadzoin nyt siitä minun silmilläni.

Mitä iloidze sinä Zionin ty-
tär siuurest / ja riemuidze sinä
Jerusalemin tytär. Cadzo / si-
nun Cuningas tule sinulle / wan-
hurscas / ja auttaja / konyhå / ja aja
Asilla / ja Asin tamman warsalla.
Sillä minä tahdon otta rattan
pois Ephraimist / ja orhit Jeru-
salemist / ja sodan joudzi pitä sär-
jettämän: sillä hän on opettawa
rauha pacanain seas. Ja hänens
hallituren on olewa merest ha-
man meren asti / ja wirasta ha-
man mailman loppun asti.

Sinä lastet myös ulos sinun
weres liiton cautta sinun fangis/
sijtä wedettömästä cuopasta.

- 12 Nijn palaitcat sijs linnaan/ te jotca toiwosa fangitut oletta : sillå tånapån minå tahdon myös ilmoitta / ja carifertaisest sinulle mara. Sillå minå olen Judan minulle ni joudzeri wetåny / ja Epraimin hanginuis. Ja tahdon sinun lapses Zion heråttå ylidze Grekin maan lapsia / ja asefan sinun nijncuin Sangaritten miecan. HERra on heille ilmesthywå/ ja hånen nuolens pitå lähte- män ulos nijncuin pitkåisen leimauis. Ja HERra Jumala on Basunalla soitava / ja mene nijncuin lounat tuuli. HERra Zebaoth on heitå suoelerwa / ettå he sôisit / ja sâsit alans lingokivillå. Ettå he joisit ja rie- muidzisit nijncuin wtqasta / ja tulisit tåyten nijncuin malha / ja nijncuin Altarin sarvet. Ja HERra heidå Jumalans on heitå sillå aitalla auttava / nijncuin hånen Canssans lauma : sillå pyhåt kivet pitå hånen maal- lans nostettaman. Sillå minå hywå heidå on enå cuin muilla ? eli minå caumutta heidå on enå cuin muilla ? Tywåt elåttåwåt nuo- ruaiset / ja wjna neidzet.

Vers. 1. Hadrachin) se on Syrian. v. cod. Nåte ihmiset, se on / hän rangaise setä Judalaiset ettå pacanat / nijncuin he an- saidzewat. v. 2. Hamathin) se on Antiochian. v. 5. Ascalon/ Sa- ga) Dwat Philisterein Caupungit. v. 7. Ottavaiset pacanain we- ren) se on / ne jötca tåhån osti owar minun Canssan werta janon- net / ja tahtonei heitå sydå / pitå tuleman tådåtyri / oleman minun Canssan / ja sopiman horwin heidå cansans. v. cod. Pâämiehet) Hebr. Alluph, ymmâretân hengellisten astian pâämiehiä / nij- cuin Pappja ja opettaita. Senkaltaisia / sano hän / pitå myös oleman Philisterein seas. v. cod. Nijncuin Jebuserit) se on / nij- cuin Jerusalemin osuvaiset ; sillå Jerusalem cudzutein ennen Jesus. v. 8. Minun huonen) se on / minun seuracundan. v. cod. Gotawâlla) Ymmâretân hengellistä sotamiehiä / nijncuin Pohja Apostoleita. v. cod. Waatia) se on / joca pacotta Lattia ja töitä ilman uscota / ja nijn waiwa rundo. v. 10. Minå tahdon ot- ta pois rattan) Tässä anda hän nähdä / ettei Christuren waldaun- da pitåny opettaman ylös ruumillisella asella eli miecalla / mutta toisella rawalla. v. cod. hän on opettawa rauha) Cadzo / Esa. 9:5. & 11:6. v. 11. Cuopasta) Cain ja sennin orjuudesta / joisa ei yhtäkään lohdutustalohet. v. 12. Linnaan) se on / Christuren weren liiton / joca on teidån turvan ja linnan Jumalan wihan edestä. v. cod. Carifertaisest sinulle mara) Cadzo / Esa. 40:2. v. cod. Tånapån) se on / tållå erållå ja tåhån aican / ei ainoastans tulevaisella ajalla. v. 13. Judan minullen joudzeri wetåny) Ymmâretân caicki sijta hengellistä walmisturesta ja sodasta / cuin Christus oli tekewâ pacanota wästan / waatien heitå uscon cuulaisuden ala / cuin myös senkaltaisia / 2. Cor. 10:4. Ilmoite- tan. v. cod. Joudzeri) ymmâretân pyhåt Apostolit ja muut opettajat. Lapses Zion) uscolliset Judalaiset. v. cod. Gretin maan) pacanat. v. cod. Niecka / nuolet / Basuna.) Jumalan sana ja pohja Evangelium. v. 15. Ettå he sôisit) se on / hännen oppins cautta heitå tåändämän / ja muutaman Christuren seura- cunnan jåsenexi. v. 16. Pyhåt kivet) Dwat Christuren Aposto- lit ja Opetuslapset / Eph. 2:20. 1. Pet. 2:5. v. 17. Elåttåwåt nuoruaiset) Evangelium on senkalainen sana / ettei se vähän lasta elåttå / jötca kehdos macawat / mutta cosca he syndynet owar / owar he cohta caunit nuoret miehet / se on / telvolliset opettaman / ja muita hengellistä lapsia elåttämän.

X. Lucii.

Propheta neuwo rucoleman Jumalata / ettå hän an- dais sumaurien / Evangelium eli Christuren wal- dacunnan istuttamiselle / v. 1. sillå wåärät opettajat ei tee

muuta mitän vaan tuowat edes heidå walhenans / ja hajottawat Heran lauman / v. 2. Jötca Herra sen- åhden tahto edziä / ja coota hånen laumans / v. 4. Ja tah- to silloin walmista Sangareita Judas / jötca saawa- mailman alans / v. 5. nijn myös Ephraimist / v. 7.

De Jin anocat nyt HERralda eh- tosadetta / nijn HERra teke pil- wen / ja anda teille kyllä sata / cai- kelle kedon caswolle. Sillå epå- jumalat puhuvat sula waiwa / ja noistat nä- ferwåt sulan walhen / ja puhuvat ainoastans unia / ja heidå lohdutuxens et ole mitän. Sentahden he kâhywåt exyxis nijncuin lau- ma / ja ndåndhywåt / ettei heillå ole yhtån pa- menda. Minun wihan on jultistunut pa- menden pââlle / ja minå tahdon caurit edziä : Sillå HERra Zebaoth on edziwå hånen laumans / nimittään / Judan huonen / ja walmista heitå nijncuin hangituita sotabe woissita. Nurcat / nauhat / sotajoudzi / ja waatiat / pitå heildå tuleman pois. Ja heidå pitå cuitengin oleman nijncuin San- garit / jötca loan tallasvat caduilla sodasa / ja pitå cuitengin sotiman : sillå HERra on heidå cansans / ettå radzasmiehet hâpidän tultervat. Ja minå tahdon wahwista Ju- dan huonen / ja autta Josephin huonetta / ja tahdon heitå asesta jållens sioillens : sillå mi- nå armahdan heitå / ja he owar nijncuin he ennengin olit / cosca minå heidå sysäisim pojis

Sillå minå HERra heidå Jumalans tahdon heitå cuilla : Ja Epraimi on olewo nijncuin Sangari / ja heidå sydåmens on iloidzerva nijncuin wtqasta. He saat a nähdå myös lapsens / ja riemuizewat / ettå heidå sydåmens on iloinen HERrasa. Minå tahdon heille puhalda / ja coota heitå : sillå minå tahdon heitå lunasta / ja he lisåndy- wåt nijncuin he ennengin ollet olit. Ja minå tahdon kylwå heitå Canssan secaan / ettå he muistaisit minua cancaisis macunnis / ja he elåttåwåt lastens kansa / ja palasawat. Sillå minå tahdon heitå tuoda jållens Egyptin maalda / ja cocon heitå Assyriasta / ja saatan heitå Gileadin maahan ja Libanonqñ / ja ei sijakän pidå heille kâhyymän. Ja hännen pitå kâhyymän sen ahtan meren läpidze ja me- ren aldoja lyötmän / ettå caicki ojain sywydet cuirwaisit. Silloin Assyrian coreus aletan / ja Egyptin waldecka lacka. Minå tahdon heitå wahwista HERrasa / ettå he waelda- wat hännen nimeens / sano HERra.

Neuwo ru-
coleman
Evange-
liumin me-
nestygesit.

Matth. 9:
36.

Lupaus
Apostolein
woitost
mbärt eis-
ten mail-
man.

Vers. 1. Ehtosadetta) Se on sanoru wertauren cautta / siunauress ja moottakomiseest. v. 3. Taurit) Papit ja Prophetat Canssan seas / jota Christus sijte cudzu Pharisearixi. v. eod. Walmista heittä) Supr. 9. 13. v. 4. Pitä heildä tuleman pois) Supr. 9: 10. v. 5. Tuitengin pitä heidän oleman nijcun Sanganrit) Tässä me näemme hänen puhuvan hengellisistä totamiehiltä : sillä waicka nurcat, nauat ja totajondzi se on se ruumillinen hangidzeminen oretan pois / nijn he ovat tuitengi : Sangari. v. 9. Nämä tahdon kylwä heittä) Tässä anda HERRA nähdä cuun, ga hän tahto enätä ja coota Canssan / ei heidän wanhaan asuma, siaans Judan maalle / mutta Christuren valdacundan / cusa itanäns he sijte olisit : sillä hän tahto heittä nijn coota etteä heidän pitä kylväetxi tuleman caucashin maibin / nijcun Christuren Apostolein ja Petruslaisten kansa tayabdui / joista Jumalan Canssa sijte enäni ja caswoi. v. 10. Egypten maalda ja Aso, rast) se on / sijte hengellisestä orjudesta cuun he olti / nimittäin / synnin alla / Perkelen / re. v. 11. Ahtan meren läpidze) se on / mur, hen meren läpidze / songa läpidze hän on horon pääserää / nijcunne päästie sen punaisen meren läpidze. Sencaltaisen ahtan meren läpidze meidän eattiekin pitä taymän.

XI. Lecit.

Propheta puhu vielä Jerusalemissa / että sen pitä jäl, plens hävitettämän / v. 1. puhu myös Christuren puolest / että HERRA kästekänen eata lambaitans : sillä heidän paimenens ei tee muuta cum teurastawat / myyvät / ja nijstä heilens calua easwattawat / v. 4. sano hänen eattewan eahdella sauwalla / nimittäin / kalla ja Evan, geliumilla / ja nijn surmawan uscottomat paimenet / v. 7. mutta ettei he tahto händä / kärssi / hyliä hän heidän jäl, lens / särke ja otta heildä pois sauwan / v. 9. & 14. suettele, cumga he hänen ovat eadzonet ylän / ja myynti 30. hopia penningiin / v. 12. sano / cuunga HERRA kästekänen eet, sellä idzins hulluxi paimenxi : sillä hän anda wielämlä, la heille uscottomat paimenet / joita hän myös on rangai, seva / v. 15.

A 1. Wa Libanon porttis / että tuli si, 2. un Cedris pol a's. Biwocat 3. te Horvat : sillä Cedrit ovat langennet / ja cum nialinen rakennus on hävitettä. Biwocat te Zammel Basanis : sillä wahwa medzá on hacattu poiss. Paimenet cuullan ulvorwan : sillä heidän cumialinen rakennuksen on hävitettä. Lejonein pentikain kishimus cuullan : sillä Jordania coreus on hävitettä.

Q 4. Alitā sano HERRA minun Jumalan : 5. Yea dze teuraslambaita : Sillä heidän Herrans teurastawat nijstä / ja ei luule sijta syndiä olewan. Myyvät nijtä / ja sanowat: kijtetey olcon HERRA / sepa minä ricas olen: ja ei heidän paimene / s heittä sääsiä. Sentähden en minä tahto säästää enä maan asuwaissa / sano HERRA. Ja eadzo minä jättän ihmiset jota: dzen toinen toisens käsij / ja heidän Cumingains käsij / että he maan mursraisiit / engä tahto heittä autta heidän käsijäns.

7. Ja minä caidzen teuraslambaita / radolisien lammasten tähden. Ja otin minullenit cari sauva / vhdien minä cudzuin suloisexti / mutta toisen corvari / ja caidzin lambaita. 8. Ja minä hucusin colme paimenda yhtenä

Eunicautena : sillä en minä soivut kärssiä / eikä he minuacan kärssinet. Ja minä sa, 9 noin : en minä tahto teitä eata / jota euole, euolcan / jota näändy / näändyksön / ja jäänet syökön toinen toisens lisan. Ja minä otin 10 sen suloisien sauwan ja särjin / rickoxen minun lyttoni / longa minä eattille Canssoille tehnyt olin. Ja se ricottin sinä päätråna : ja radol- 11 liset lambat / jota minun cansani pidit / sunsif sijta että se HERRAN sana oli.

Ja minä myös sanoin heille : 12 Cuunga Christus myydan 30. hopia penningiin. Math. 27: 3. Jos teille nijn kelpa / nijn tuocat tanne nijn paljo cuun minä ma- 13 xan / jollei nijn sallicat olla. Ja he pinnidzit nijn paljo cuun minä maroin / colmekymmendä hopia- penningit. Nijn sanoi HERRA minulle : heittä poiss / annetta sawenvalajalle / oho sitä jalo coco / johon minä heildä arwattu olen. Ja minä otin ne colmekymmendä hopiapenningit / ja heitin HERRAN huonesen / annetta sawenvalajalle.

Ja minä särjin minun toisen sauwan / 14 cowan / rickxeni welsein leseuret Judan ja Israelin wahella.

Ja HERRA sanoi minulle : ota vielä si, 15 Kabinerit, reu ja Thalmudi sterren e pünsost ja rangais sturest. Ezech. 34: 21. Annes hullun paimenen aset. Sillä eadzo / mä heidän paimenet maasa / jota ei näändyvätä edzi / särjettyä ja mi: ser: ttua ei paranna / eikä totele terwettä. Vaan syövät paremmi lihavain liha / ja revoise- 17 vat heidän sorfans ricki. Oepajumaiset paimenet / jota larman hylsjävät. Vulcan miecka heidän käsivarteens / ja oikiaan sil- määns. Eiivatcon heidän käsivarteens / ja heidän oikia silmääns tulcon pimiäri.

Vers. 1. Libanon) se on / Jerusalem / jota Libanonist ratettu olti / ja Ruomareilda pitä hävitettämän. v. 3. Paimener) Ovat ylimmäiset Papit / Pharisaret ja tirjanoppenet v. eod. Lejonein pentikain) Ovat heidän mailmalliset Herrans ja haldians. v. eod. Jordania coreus) Taitan omärtä / mitä tauntiusti oli Marmorist Jerusalemis / vastesi / ja hopiaisti /c. raketuu / joita sinne vietui Jordania olidze / ja nijtä paljon thöitä tehtin / 3. Reg. 6. v. 4. Nijtä sano HERRA) Se cuun eura / nijn Propheta enimmät puhu Christuren puolest / nijcun hän idze sicä pubuis / ja sanoi syöt tähän hävitteen. v. 6. Heidän Cumingans) se on / Ruomin Keisarin / jota filloin oleva heidän Cumingans / Ioh. 19:15. v. 7. Radolisien lammasten tähden) se on / nijden tähden joista vielä toivo olti / ja heidän pitä ottaman waston. v. eod. Suloisexti) on se lohdullinen Evangelium. v. eod. Corvari) on Lat. v. 8. Colme paimenda) Pharisaret / Saddu-

Ier. 15: 2.

12 Cuunga
Christus
myydan
30. hopia
penningiin.
Math. 27:
3.

15 Kabinerit,
reu ja
Thalmudi
sterren e
pünsost ja
rangais
sturest.
Ezech. 34:
21.

ceurte ja kirkonoppenet. v. cod. Nheenä Tuicautena) se on wähäl lä ajalla. v. 10. Särjin) se on hän otti hänem Evangeliumins eli armon liisios pois Judalaifilda/ jonga hän euitengin heille ja caikille pacanoille luwannus oli. v. 11. Radolisjet lambat Christuren Apostolit/ ja muita Judalaifista/ jotea hänem vastan otte. v. 12. Heille) Judalaifille. v. 14. Toisen sauwan) se on Lain; ettei heillä Pappia/uuria/ oikiata Latia/eli Lain ymmärrystä pidä oleman. v. 15. Hullun paimenen) Tässä HERKU täsite Prophetan teestellä idzens olewan hullut/ oottain sillä hulluja Rabbinereitä ja Thalmuditeritä/ jotea Christuren ja hänem opetuslastens itaan heidän seans nouseman piti: v. 17. Heidän täsiwarteens ja silmääns) se on HERKU on heitää nii rangaisewa/ ettei heillä pidä oleman woima eli ymmärryslä tehdä/ tain heidän wircans waati.

XII. Lucu.

HERKU ilmoittaa cuinga Jerusalemin ja Judan se on hänem Apostolins/ ja eoco hänem seuracundans/ piti Judalaifilda ja pacanoilda wainottaman/ joca euitengin oli olewa seisorainen/ mutta he hanes muserret, taman/v. 1. lupa sijhen andawans hänelle hänem Hengens/ hänem cuolemans ja wairwans tähden/ jota hän myös paljo itkerää ja kärävää on/v. 10.

Ennuste,
ean Christu-
ren seur-
acundan
kärsimiseest
ja pyshym-
seest.

1. **A**lmä on HERKU sanan cuor-
ma Israelist/sano HERKU/ joca
2. **C**aiwat wenytä/ ja maan perusta/ ja teke ihmiseen hengen. Kad-
zo/ minä tähdon Jerusalemin tehdä horju-
wari maljari/ caikille Canssoille sijnä ymbä-
rillä; sillä sen pitä myös Judat cohtaman/
3. cosca Jerusalem pyritetään. Ja sillä ajalla
tähdon minä euitengin Jerusalemin tehdä
caikille Canssoille cuormakiwexi. Nyn mon-
da cuin händä sijrä tahtowat/ pitä heitääns
sijhen repimän: sillä caicki pacanat maan
pääslä pitä cocoman heitääns händä vastan.
4. Silloin/ sano HERKU/ tähdon minä caic-
ki orhit carcarwaiseti saatta/ ja heidän rad-
zastajans tyhmäxi. Mutta Judan huos-
nelle tähdon minä awata minun silmäni/ ja
caickein Canssain orhit rangaista sokeudella.
5. Ja Judan Päämiehet pitä sanoman sydämä-
säns/ olcon Jerusalemin asuvaiset waiwoin
hywäs turwas/ HERKUas Zebaothis hei-
6. dän Jumalasans. Sillä ajalla tähdon mi-
nä Judan Päämiehet cuumaxi pädziri pan-
na puiden secaa/ ja nijncuin tulisen lekälen
corresa/ syödmän sekä oikialda etta waseval-
da puoleldans caicki Canssat ymbärildä.
7. Ja Jerusalem asutan taas siallans Jerusa-
lemiss. Ja HERKU on wapahftawa Ju-
dan majat nijncuin muinengin. Ettei Da-
widin huone ylöpä paljo kerscais/ eikä Jeru-
8. salemin asuvaiset Judat vastan. Nynä
pääwina on HERKU Jerusalemin asuva-
set warjelerwa/ ja on tapahftuva/ etta se jo-
ca silloin heidän seans heicco on/ on olewa
nijncuin David. Ja Dawidin huone on
olewa nijncuin Jumalan huone/ nijncuin

Hexran Engeli heidän edesäns. Silloin
ajattelen minä hucutta caiccia pacanoita/
jotca owt lähtenet Jerusalemita vastan.

Mutta Dawidin huonelle/

Nä ja Jerusalemin asuvaissille
tähdon minä wuodatta armon ja
ruocouren Hengen: sillä heidän pi-
tä sadzoman minun puoleeni/

jonga he läwistänet owt: ja pitä
parcumani/ nijncuin jocu parcu ainocaista
poicansi.

Ja heidän pitä händä murehti-
man/ nijncuin jocu itkis ainocaista poicansi.

Silloin pitä suuren walitusitcun oleman
Jerusalemis/nijncuin se oli liki Hadadrimo-
ni/Megiddon fedella.

Ja maan pitä wa-
littaman/locainen sucucunda erinäns: Da-
widin huonen sucucunda erinäns/ ja heidän
waimons erinäns. Nathanin huonen sucu-
cunda erinäns/ ja heidän waimons erinäns.

Lewin sucucunda erinäns/ ja heidän wai-
mons erinäns. Simein huonen sucucun-
da erinäns/ ja heidän waimons erinäns.

Nyn myös caicki muut jäänet sucucunnat/
cukin erinäns/ ja heidän waimons myös e-
rinäns.

Vers. 1. Israelist) Israelin kansa ymmäretään tässä ne Christityt/ jotea owt oikia Abrahamin siemen ja Israelin lapsi. v. 2. Jerusalemin) Nimitän/ sen hengellisen Jerusalemin / minun seuracundani v. 4. Caicki orhit) Orhit ja radzastajat owt tässä caicki woima ja neuwo Jumalan seuracunda vastan. v. 6. Ju-
dan Päämiehet) se on Christuren Apostolit/ ja hänem seuracun-
dans opettajat. v. cod. Syödmän) Et ruumillisella tavalla/
mutta sijnä/ etta heidän piti Evangeliumin saarnalla häwittä-
män pacanat/ ja auttaman Christieunda jällens. Sep. 9:15. v. cod.
Stallans) se on/ eusa itänäns se on mailmasa. v. 7. Ylöpä paljo
kerscais) se on/ Christuren seuracunas ei pidä tenengän korteut-
ta eli nöyrotta cabzottaman/ mutta caickipitä qhdellä tavalla
osalliset oleman hänem hywistä töistäns. Gal. 3: 28. v. 8. Nij-
ncuin Dawid) Joca/ waicka hän näpi wihäiseri ja heicori/ nij-
nä hän euitengin voitti suuren Goliathin. v. 10. Ja pitä parcumani)
Nimitän/ hänem äitins ja opetuslapsens/ ja muut jotea uskoit
hänem pädellens. v. 12. Locainen sucucunda) Etta locainen Chri-
stuty pitä ottaman ristins pädellens/ ja seuraman händä/ March.
16: 24.

XIII. Lucu.

Propheta ilmoitta wiedä Hexran tahtowan anda
Canssallens awojoman lähten syndiä ja saastaisutta
vastan/ v. 1. ja tahto otta pois caicki epäjumalat ja noi-
dat/ v. 2. tahto myös anda lyödä Canssans paimenda eli
Päämiehestä/ etta lambat pitä hajoman/ v. 7. mutta jotea
jääwäät/ pitä nijncuin hopia tulella puhdistamian/ v. 8.

Sillä ajalla pitä awojoin
lähde Dawidin huonelle
ja Jerusalemin asuvaissille
oleman syndiä ja saastaisutta
vastan. Sillä ajalla/ sano HERKU
Zebaoth/ tähdon minä epäjumalain nimet

10 Pohän
Hengen
wuodatta
misest/ ja
Christuren
kärsimiseest.
Ioh. 19: 37.

11 2. Par. 33:
22.

12 Ennuste
ean Castes-
sta.

13 Pacanatis
epäjuma-
lain häw-
tavest.
Ezech. 30:

masta

maasta cadotta / ettei sillen heitā pida mui-
stettaman: tahdon myös noidat ja saastaiset
aja pois maalda. Että pitä tapahfuman /
jos jocu noiduis / nijn hänén Isäns ja äitins
pitä hänelle sanoman / jotca hänén synnyttää-
net owar: sinun tähyy cuolla: sillä sinä waleh-
telet HERKAN nimeen. Ja nijn hänén
Isäns ja äitins / jotca hänén synnyttäänet
owat / pitä hänén pistämän läpidze / cosca
hän noitu. Sillä silloin pitä tapahfuman /
että noidat pitä näkyns cansa häpiään tule-
man / cosca he nystä noituwat: ja ei heidän
pida enä souhiwaatteita pukeman / joilla he
wiettelewät. Mutta heidän pitä sanoman:
en minä ole Propheta / vaan peldorfies;
sillä minä olen nuorudestan orjana ollut.
Mutta jos hänelle sanotaisi: mitkä haa-
wat owar sinun käsissä: nijn hänén pitä
wastaman: nijn minä olen haavoitetunq-
den huones/ jotca minua racastawat.

Hera miecka minun paimeneni
pääalle/ ja sen miehen pääalle/ jo-
ca minulle lähinen on/sano HER-
ra Zebaoth: lyö paimenda / nijn
lauma hajo: tangi minä kätene käännän
piscuista pään. Ja pitä tapahfuman / sa-
no HERKA / josa maacunnas on eari osa /
nijn ne pitä häviämän ja hukuman / ja col-
mas osa pitä fishen jäämän. Ja sen colman-
nen osan tahdon minä wiedä tulen läpidze /
ja puhdista sen / nijneuin hopia puhdistetaan /
ja tahdon sen kirkasta nijneuin culda kirkaste-
tan. Nämätkä pitä siis minun nimeni huuta-
man / ja minä tahdon heitā cuulla / ja sanda-
se on minun Canssan: ja heidän pitä sano
man: HERKA minum Jumalan.

Vers. 3. Pitä hänén pistämän läpidze) Nimitän/hengelli-
sellä miecalla/ Jumalan sanalla / jolla heidän pitä lyömin maa-
han ja painaman alas wääret opettajat. v. 4. Souhiwaatteita
se on: ei heidan pidä enä heidan Prophetains waatten partella
pettämän Canssa: sillä silloin pitä enämbi kadzottaman opin jäl-
ten / cuiu waaten parta eli ulkonaisista muodo opettaisa. v. 6.
Mitkä haavat) On ommarrettawä: ettei monda pitä silloin an-
damian heittäns osta: cosca he Jumalan sanalla owar muhdeellut
ja hyvin opettetu: nijneuin omilda ystävildäns eli wanhemmil-
dans. v. 7. Piscuista pään) se on: pieniä ja ylöncadzoutta / jot-
ca otte hänén wastan / nijneuin hänén opetuslapsens ja muut
jotca hancudu/ cap. 11:7. wiheläisri lambaidyt.

XIV. LUCI.

Herra ilmoitta wijmein tahtowans Jerusalemin hän-
wittä pacanain cautea / v. 1. tahto cuitengin jällens
sotia pacaneita wastan / v. 2. silloin on hän astiwa taiwa-
sen ölyymäen pääldä / Jerusalemin työd / ja sielä hänén
Canssan hajottawa caicken mailmaan hänén waldacun-
dans laitulmelle / v. 4. jota Judalaiset pitä covin hän-
mästymän / v. 5. se olt algusa aiwa myös kähypä / vaan

wijmein parammin ja ilosemmmin / v. 6. silloin on hän an-
dava käydä hänén Evangeliumins ymbäri coco mail-
man / v. 8. ja on oleva idze Cuningas / v. 9. joca walda-
cundans hywin ja lewollisest on asettawa / v. 10. Jotca
owat sitä wastan / pitä häneldä rangaistaman ja hänitet-
tämän / v. 12. mutta jäänet käädetn HERKAN työö / hänä
valweleman / v. 15. Caicki jotca sentekewät / owar Pyhä
HERKALLE ilman eroitusta / v. 20.

Adzo/ se pääwä tule HERKALLE /
että sinun saalis pitä sinusa jaet-
taman: Sillä minä olen cocowa
caickinaiset pacanat sotiman Je-
rusalemita wastan. Ja Gaupungi pitä
woitettaman / huonet ryöstetän ja waimot
raiscatan. Puoli osa Gaupungista pitä san-
gixi wietämän / ja läänne Canssasta / ei pida
asettaman ulos Gaupungist.

Mutta HERKA on lähtevä sotiman pa-
maloita wastan/ nijneuin hän on tottu-
nut sodan ajalla sotiman. Silloin hän
jalcanis pitä ölyymäellä seiso-
man / joca on läsnä Jerusalemita
itän pään. Ja ölyymäen pitä hal-
feman / idästä haman länden / san-
gen leviäldä toinen toisestans:
toinen osa mäke pohjaisen pään/ ja
toinen etelän pään. Ja teidän pitä
pakeneman sen laxon tähden / joca on näiden
minun vuorteni waihella: sillä se laro mä-
lein waihella pitä ulokkuman Alzalin asti.
Ja pitä paettaman nijneuin muiinen paettin
maan järistyken tähden / Bisan Judan Cun-
ningan aican. Silloin minum HERKA
Jumalan on tulewa / ja caicki pyhä hänén
cansans. Sijhen aican ei pida se callis wa-
lo oleman / vaan wilu ja pacainen. Ja yri
pääwä pitä oleman joca HERKALLE tuttarwa
on / ei pääwä eikä yö / ja ehton puolen pitä
walkius oleman. Silloin pitä Jerusale-
mist eläwä wedet vuotaman/puoli osa idä-
stä merta pään / ja toinen puoli osa haman
meren loppua pään / ja sen pitä sekä kesällä et-
tä talvella tapahfuman.

Ja HERKA on caiken maan Cuningas
olewa. Sijhen aican on ainoastans yri.
HERKA olewa / ja hänén nimens yri. Ja
coco maacunnas pitä käytämän ymbäri nij-
neuin tasaisella kedolla/Gibeast nijn Rimonin
asti / lounast nijn Jerusalemin asti: sillä se
corgotetan ja asutan hänén siasans / Ben-
Jaminin porrist haman ensimäisen portti
paikan

Ennustes
tan Jerusa-
lemin toi-
fest hänievo-
rest.

Christuren
astumisest
taiwasen/
ja opetus-
lasten me-
nemiseest
caicken
mailmaan.

Amos 1:1.

Evange-
liumin hän-
omiseest co-
co mail-
maan.
Ezech. 47:
1.

- paicfan / haman culmaporttin / ja hananee-
lin tornist ngn Kuningan wijnacuurnan
11 asti. Ja hanesä pitä asuttaman / eikä sillen
pidä yhtän raateliust oleman: sillä Jerusale-
min pitä sangen irastast asuman.
- 12 **S**ä tämän pitä rangaistuxen oleman /
Jolla HERra caicke Ganssa on ranga-
sewa / jotca owt sotines Jerusalemita wa-
stan. Heidän lihans pitä raukeman jal-
goillans seisoisans / ja heidän silmåns wai-
puuvat heidän lärvisåns / ja heidän kielens
rauke heidän siusans.
- 13 **S**uhen aican on HERra suuren mete-
lin heidän secaans nostarva/että jocainen pi-
ta toisens kätteen rupeman / ja paneman kä-
tens toisen käden päälle. Sillä Juda on
14 myös sotiva Jerusalemita wastan / ja sen
yimbärsille cootan caickein pacanain tarvarat/
culda/hopiatä ja sangen paljo waatteita. Ja
15 silloin pitä tämä rangaistus tapahdumani he-
ivoisille/muuleille/Cameleille Aseille ja caic-
kinaisille eläimille/jotca sen sotawäen seas o-
wat/niin cuun tämä rangaistus on.
- 16 **S**ä caickei jaanet caickein pacanain seas/
Jotca läxit Jerusalemita wastan / pitä
joca wuost menemän cumartaman Kuni-
gast HERra Zebaothi / ja Lehtimajan juhla
17 pitämän. Mutta jocainen sucucunda mään
päällä / cuin ei tule Jerusalemiin tätä Ku-
ningasta HERra Zebaothi cumartaman /
18 ei pidä heille sadetta tuleman. Ja ellei Egy-
ptilaisten sucucunda menis ylös ja tulis/nyjn
ei heidängän päällens pidä sataman. Tämä
on se rangaistus jolla HERra on caicke pa-
canat rangaiserwa / jotca ei tule Lehtimajan
19 juhla pitämän: Sillä se on Egyptilaisten ja
- caickein pacanain syndi/jotca ei tule Lehtima-
jan juhla pitämän.
- S**uhen aican pitä orihken kelloisa oleman:
HERran Pyhyys / ja HERran huonen
cattilat pitä oleman niin cuun wasfimaljat
Altarin edes: Sillä Judan ja Jerusalemin
cattilat pitä HERralle Zebaothille pyhite-
hyt oleman. Että caickei jotca uhrata tahto-
wat / pitä tuleman ja ne ottaman / ja nyssä
leittämän. Ja ei yritän Cananeri pidä fil-
len HERran Zebaothin huones oleman /
siihen aican.
- Vers. 2. Caicinaiset pacanat) Jotca silloin pitä oleman Kuo-
malaisista alla / ja niiden kansa Jerusalemin hävittämän. v. 3.
Seitiman Niimitäin / hengellisellä tavalla / Sanans ja Evan-
geliumins kansa. v. 4. Oljymäen pitä halteman) Niin cuun Jeru-
salemin kansa Zion / et. ei aina ymmäretä idze paicka eli Taipun-
gi/mutta Ganssa joca suhdi olti: nijä ei myös täsä vmmäretä/ et-
tei wori pitä eraneman eli halteman / mutta etti Christuren Ayo-
stotti ja opetuslapset pitä hänent cansans finne coconduman / cosca
hän tahtoi astua taiwasen / ja ne pitä sijtte eridämä ja menemän
caicken mailmaan. v. 5. Niin kuori wuoreni waihella) Niin owt
ne eari cappalda ölyymäest / jotca toinen toisestans owt erinet /
ja owt Christilliset seuracunnat mailmas; ja laxo heidän wä-
lläns on Judan Synagoga / joca heitä pitä hämmästyämä ja
pateneman / mutta ne jotca sijte patenewat wuoren tygö / tu-
lewat saastetyxi. v. 6. Ei pidä walo oleman) se on / Christuren
Apostolit ja hänent seuracundans pitä ensi paljo waitwa ja wai-
no tärstimän. v. 7. Ei pääwä eikä nö) Ei Evangelium ole jocu-
ruumillinen pääwä eli walkeus. Niin myös caickei cuih tähän
pääwä asti on ollut ruumillinen Jumalan pastvelus / pitä silloin
oleman hengellinen. v. cod. Lhron puoleen) se on / wjmetä pitä
heitä sohdattaman ihancaikisen iloon ja riemuum. v. 8. Weder
wuotaman) se on / Evangelium oppi / Ela. 55: 1. v. 10. Niin
cuun tasaisella tedolla) Tie Jumalan seuracundaan/ ja ihancaik-
seen elämään/on silloin tasaisembi ja tiertävöimbi. v. cod. Corgo-
tetan) Niimitäin / hengellinen Jerusaleml / Christuren seuracun-
da. v. cod. Hänent sisans) Cusa ikänäns hän on mailmas. v. cod.
Benjamin portisti) se on / niin laivalda cuin hän hänens on
lewirävä / niimitäin / caicken mailmaan: sillä täsä niimitäär
hänenvortins caicken neljänäntuleen. v. 11. Trestast) Jumalan
wihast ja Laintkorupest. v. 12. Pitä raukeman) heidä pitä mu-
staman sen häälqwäisen menon cuin heilla täällä on / ja pitä edzi-
män catumattomia asuinjoua taiwas. v. 13. Oriben kello-
sa oleman) se on / jotca mailmäises säädyt owt / ja ei Le-
win sucucunnasta / niin ne pitä myös oleman hengellinen
pappers. v. 21. Cattilat) Ei aiotaans Lewitas /
mutta myös caikista Cansoista
ja sugusta.

Prophetan Zachar Jan loppu.

Esipuhe Prophetast Maleachist.

Suhamat Ebrait luulevat tämän Maleachin Esroxi. Mutta olecan niin cuun se taata
olla / me ymmärräm enitengin hänent ennuksistaans / ettei hän aica ennen Christuren syndymästä ole
ennustanut / waan on ollut wjimeinen Propheta: sillä hän sano 2. lugus / etti HERra Christus oll
pian tulewa. Ja on jalo Propheta / joca juuri selkiästi Christuresta ja hänent Evangeliumistaans pu-
hu / jonga hän cudzu puhtaxi uhrixa caikes mailmas. Sillä Evangeliumin cautta Jumalan armo
ylisestän / joca on oikia ja puhtait kirkosuhri. Hän ennusta myös Johannes Eastajast / niin cuun Christus idze /
Matth. 11. sen selittä / ja cudzu Johannexen Engeliyens ja Elixi / josta Maleachi kirjoittaa.

Hän muhelle myös oivin Canssans / ettei he andanet Papeille heidän hymmenxiäns ja muita oikeuttans.
Ja cosea he sijtekin niitä annoit / niin he annoit niitä vaikella petoxella / niimitäin / kipidät ja kelwoitomia lambahita /
ja jotca ei heille kelwannet / ne tähdyti kõyhille Papeille ja saarnaille kelwata. Niin cuun / kyllä tapahuu / ettei cusa

oikia Jumalan sana ja uscolliset saarnasat ovat / nijn nijsden tāthy nätkä ja waiwa kārsiä; mutta wāärän opetta-
jain pitä aina kyllä saaman. Waicka Pappelia sencaleaislen uhrein tāhden nuhdeltin / että he oitt sencaleista wa-
stan ja uhraisit: sen se paha ahneus matcan saatti; mutta Jumala osotta tāsä / että hän sitä sangen suurest wiha-
stu / ja cudzu sencaleisen wāärhyden ja pahuden pilcaxi / joca idze hānelle tapahut. Sentähden hän myös uhca
heitä hyljätä / ja pakanat Canssaxi omista. Hän nuhelle myös Pappelia erittäin / että he Jumalan sanan wāärin
opett / ja nijn wietelti monda. Ja näin heidän Papin wircans turmelit / ettei he nuhdellet nijä jotca felwottomia
uhraisit: ei myös muntoin olle toimelliset / sijä että he heitää kijtit ja cudzuit toimellistyi / saadarens heilda ainoastans
uhreja ja muita tarpeita. Nijn on ahneus ja wadzan murhe aina Jumalan sanan ja palweluxen wahingoitta,
mut / ja teke wielakin saarnaista ulcoellatut.

Hän nuhelle myös heitää / että he heidän waimons murhelliseksi saatii ja cadzoit ylön / jolla he heidän uhrins ja Ju-
malan palweluxens saastutti: sillä Mosexen Lais oli kielty uhramasta Jumalalle murhellista uhreja: ja jotca mur-
helliset olit / ei pitänyt uhraman eikä uhrista syömän. Sijhen heidze syypääd olit / jotca waimojans ikkutti ja saatit
murhelliseksi. Ja tahdot idžians Abrahamin tegolla autta! jonga tādyti hänne Agarins aja ulos ja murhelliseksi
saatta. Mutta ei hän tehnyt sitä mielessäns / nijcuun ei hän myös kän himost ottanut händä avioens.

Propheta Maleachi.

I. Lucu.

HERRA muistutta Israelin lapsille armons ja hyvä-
tteen / jotca hän heille Esau ja hänen lastens suhten
osottanut olt / v. 1. valitta heidän kisattamätkömyytiäns /
ettei he hänenest enä lucua pitänet / mutta felwottomia hä-
nelle uhraisit / v. 6. neuvo heitää parannuksen / sillä sencale-
taiset heidän uhrins ei kelpa hänelle / v. 9. caicki pakanat pi-
tä hänelle uhraman / ja händä palweleman / v. 11.

Almä on se euorma / jonga HER-
ra puhui Israeli vastan / Ma-
leachin cautta. Minä racastin
teitä / sano HERRA: Nijn te
sanotta: misäss meitä racastit? Eikä Esau
ole Jacobin veli / sano HERRA: ja cuiten-
gin minä Jacobita racastan. Ja wihan
Esauta / olen myös autioxi tehnyt hänen
wuorens / ja hänen perimisens Drakeille
erimaari. Ja jos Edom sanois: me
olemme turmelut / mutta me tahdomma
autiat jällens raka. Nijn sano HERRA

Zebaoth näin: jos he ralendawat / nijn mi-
nä särjen maahan / ja ne pitä cudzuttaman
cadotetuiri maan árixi / ja sijä Canssaxi / jolle
HERRA on wihainen tjancaikisest. Sen
näkewät teidän silmän / ja te sanotta: HER-
RA on ylistetty Israelin maan áris.

Pajan pitä cunnioittaman Isäns / ja
palwelian isändätäns. Jos minä sijis
Isä olen / cusa on minun cunnian? Jos mi-
nä isändä olen / cusa on minun pelon? sano
HERRA Zebaoth / teille Papit jotca cadzo-
te ylön minun nimeni. Nijn te sanotta: mil-
läst me cadzomma ylön sinun nimes? Sil-
loin cuun te uhratte minun Altarilleni saastai-
sta leipä. Nijn te sanotta: cuunga me uh-
ramme sinulle saastaista? Sijä että te sa-
notta: HERRAN pöytä on cadzotti ylön.
Jacobca te uhratte jokalin cuun sokia on / nijn
et te sano sitä pahari. Ja cosca te uhratte

Israelin
tjedämättö-
mos siitä
vastan /
heidän pe-
tollista uh-
reillans.

Neuwo pa-
rannxeen.Lupaus
Evange-
liumin
saarnami-
seest eaites
mailmas.

totakin onduvat eli sairasta / nijn ei sitäkän sanota pohari. Wie sencaltaisia sinun Päämehilles/mitämax/jos sinä olet hänelle otollinen / eli jos hän kadzo sinun puolees / sano 9 HERRA Zebaoth. Nijn rucosilcat nyt Ju-malata/ etta hän armahdais teidän pääßen: sillä se on tapahdunut teildä. Luulettaco etta hän kadzo teidän puoleen: sano HERRA 10 Zebaoth. Kuca on myös teidän seasan/ joca sulke oiven: et te myös virita tulda hu-kan minun Altarilleni andimeri. Ei minun ole suosio teihin / sano HERRA Zeba-oth: ja ruocauhri teidän läsistän ei ole mi-nulle otollinen.

11 **W**aan hamast Aluringon cor-tosta nijn lastemisen asti/ pitä minun nimien ylistettämän pacanain seas / ja jocaidzes paicas pi-tä minun nimelleni suidzutet- man/ ja puhdas ruocauhri uhrat-taman: sillä minun nimien pitä ylistetyri tuleman pacanain seas / sano HERRA Zebaoth.

12 Mutta te olettä sen ryvwannet: sillä co-sca te sanotta: HERRAN pöytä on saastu-tettu/ sen uhri on kadzottu ylon ja hänен ruo-cans. Ja te sanotte: kadzo/ se on sula wai-wa/ ja lyötte sen tuuleen/ sano HERRA Ze-baoth. Ja te uhratte rydwättä / onduwa-ta / ja sairasta / ja ne te uhratte ruocauhri. Pidäksä minulle sencaltaiset teidän läsistän 14 otolliset oleman: sano HERRA. Mutta kirottu olcon viettelia/ songa laumas on jää-rä/ ja cuin hän teke lupauksen/ nijn hän uhra HERRalle kelvottoman: sillä minä olen siuri Cuningas / sano HERRA Zebaoth/ ja minun nimien on peljättävä pacanain seas.

Vers. 11. Suidzutetaman) Ei tästä taita mahwisteta, etta HERRAN ehtolinne on juuri lepytysuhri elävitten ja tuoluitten edestä: sillä ei tästä mitään puhua HERRAN ehtolisest / mutta Evangeliumin saarnast / songa cautta HERRAN nimi piti cun-niottetaman eaktein pacanain seas / ja ne käättämän HERRAN tigo / ja uhramaa hänelle heidän rucourens ja ihorens / ja idze heidäns / joca orvat oikiat ja kelvolliset uhril Odes Testamen-dis / Rom. 12: 1. ja 15: 16. Hebi. 13: 15.

II. Lucii.

HERRA uheca Pappeja / ettei he ottaneet opista waari / v. 1. ad 9. liijatengin/ etta he ynnä muiden kansa oittid-zellens pacanalset waimos emännixens / v. 10. kadzotylyön ja surullisesti saatit omalla maalla syndhyiet/v. 13. ja cauni-fit heidän reonis / etta se Abrahamin tarwalla oli / v. 14. songa HERRA wääräxi sano / ja neuwo heitää parannu-teen / v. 15. walitta / etta he soimaisit hänen wääräxi / ettei hän cohta rangaise jumalattomia / v. 17.

1 Aste vapit/ tämä läsky tule teillen: El-
11 2 Slet te sitä cuule/ taicka laske sydämeen/
2 Setä te nijn annaisista minun nimelle-
ni cuunian/ sano HERRA Zebaoth. Nijn mi-
nä lähetän teidän secaa kirouzen ja kiron tei-
dän sunauxian / ja minun pitä nytä kiroile-
man / ettet te sitä tahtonet laske sydämeen.

3 Kadzo / minä tahdon teitä / ja teidän jäl-
tentulerwaisan sadatella / ja paiscan teidän
4 suhla pascanne teidän casvollen / nijn etta se
qäri teihin tarttu. Silloin te saattee tutta /
etta minä sencaltaisen läskyn teille lähetännyt
olen / etta sen piti minun lytoni Lewin kansa
oleman / sano HERRA Zebaoth.

5 Sillä minun lytoni oli hänén kansans elämään ja rauhaan / ja minä armoin hänelle pelgon / pellämän minua / ja minun nimeni hämästyymän.

6 Totuden Laki oli hänén suusans / ja ei löyty mitään paha hänén huulisans. Hän waelsi rauhallisest ja toimellisest minun edesäni / ja käänsi monda pois synnistä. Sillä Papin huulet pitä opin kättemän / etta Laki hänén suustans kysytäisi: sillä hän on HERRAN Zebao-thin Engeli.

7 Mutta te olettä teidä poikennet / ja pa-hoitat monda Laisa / ja olettä Lewin lyton rickonet / sano HERRA Zebaoth. Sentäh-den olen minä myös tehnyst / etta te olettä hyl-jästy ja ylöncadzotut coco Canssan edes / ettet te pidä minun teitän / mutta kadzotta muoto Laisa. Sillä eikö meillä caikilla ole yxi Isä: eikö yxi Jumala meitä luonut ole? Mi-xist me kadzomme ylon toinen toisem / ja ry-wamme sen lyton / joca meidän Isäim kansa tehty oli: Sillä Juda on ylöncadzoxi tul-lut / Israelis ja Jerusalemis on tapahdunut cauhistus: sillä Juda turmele HERRAN Py-hän/ joca hän idze racasti / ja maca wieran ju-malan tyfärden kansa. Waan HERRA hää-wittä hänén / joca sen teke / Jacobin majasta / sekä opettajan etta opetuslapsen / ja sen joca wie HERRALLE Zebaothille ruocauhria.

8 Etteette myös / etta HERRAN Altarin 13 Edes orvat sulat kynnelet / itcut ja huo-cauret: nijn etten minä enä tahdo kadzo ruo-cauhria pääm / eli otta wastan totakin otolli-set teidän läsistän. Ja te sanotte: min-gätkähden / sentähden / etta HERRA on si-nun ja sinun rakaan waimos waihella tod-14 stanif/

HERRA
uheca uscot-
tomia Pape-
ja.

10 Matth. 23:1
9. Eph. 4:6.
Nijn myös
uittä / joca
idzellens os-
tit munica-
taisia wai-
maja.

stanus / songas cadzot ylön / joca on sinun elämänsä cumpani / johon sinä litsolla sidoit idzes 15 kynni. Ei se ainoa nijn tehnyt / joca cuuten- gin oli suurest Hengestä : mutta mitäst se ainoa teki ? hän edzei sitä siemendä / joca Jumalalda luwattu oli. Sentähden cart- tacat teidän Hengen / ja alkön lengän cadzo- 16 co ylön hänien racasta waimons. Mutta jos sinä händä vishat / nijn eroita se idzestäs / sano HERra Israelin Jumala / ja anna hä- nelle waattet verhori hárwáisthyren tähden / sano HERra Zebaoth. Sentähden cart- tacat teidän teidän Hengestän / ja alkät cad- zoco heittä ylön.

17 **O**letta HERra teidän puhellan hár- syttänet sentähden te sanotta : cuingast me händä hársvetelim ? silloin coscate sanotta : joca paha tele / se kelpa HERralle / ja senkalaiset orvat hänelle otolliset : eli : cusa on se Jumala joca rangaise ?

Vers. 2. Siunauryan) Teidän tarowan ja riistan / jolla minä teitä siunaannit olen. v. 3. Juhla pascanne) Hän on ottanut pois heildä pappudeun / nijncuin hän täsä uhea / ja on jättänyt heillerahgau eli loan siitä / ettei he mitän mara. v. 11. Wieran ju- malan tyttären kanssa) Ottava hänellens emännän toisest Religiosi Deut. 7:13. v. 15. Se ainoa) Abraham on se ainoa / nijncuin myös Esaiakin nimitti ; sillä hänest orvat caicki Judalaisten tul- let. Hän kyllä oti toisen waimon / mutta ei ihmist nijncuin te teet- te / waan että hän Jumalalle lapsia sijatis. v. 16. Waattet) Et- tä hän siun edesä on ylöncadzottu / nijn se on oitein että hän si- nulta caunist waatetetan / nijncuin se joca siun emändäks on ol- lut / ja ei nijn hääpäisest pidä ajettaman pois.

III. Luci.

HERRA lupa tahtorans lähetä heille Johannes Baptista / Christuksen edelläjuoxian / ja nijn on HERra Christus idze cohta peräst tuleva / ja on laittawa hänien seuracundans / nijncuin hopiaspäpä hopian / v. 1. neuvo siis heittä parannureen / v. 7. lijatengin andaman hymmenexia Papeille ja Jumalan palvelureen awuxi / ja lupa heille siirte hänien siunaurens / v. 8. kieldä pahaxu- masi jumalattomain menestyst ; sillä se päivä on tuleva / jona he saavat nähdä jumalisten ja jumalattomien eroi- tuyten / v. 13.

Adzo / minä lähetän mi- 1 nun Engelini / joca mi- 2 nun eteeni pitä tien wal- mistamani. Ja häneni Lemplijns tule cohta se HERra / jota te edzit- te : ja liiton Engeli / jota te halajatte. Cadzo hän tule / sano HERra Zebaoth. Mutta cuca voi hänien tulemi- sens päivä kärstä : ja cuca voi seisoo / cosca hän ilmandu ; sillä hän on nijncuin hopia- sepän tuli / ja nijncuin pesiän saipua. Hän on istuwa ja sularwa ja selittävä hopian / hän on puhdistawa ja hiuttawa Lewin pojat /

nijncuin hopian ja cullan. Silloin pitä hei- 4 dän tuoman HERralle ruocauhria wan- hurscaudes / ja Judan ja Jerusalemin ruo- cauhrit pitä kyllä HERralle kelpaman / nijncuin muinen ja endisind wuosina.

Al minä tahdon tulla teidän tygöinne / ja 5 Rangaista teitä / ja tahdon olla nopia to- distata / noitia / huorin tekioita ja walapat- toisita vastan. Ja nytä vastan / joita palcollisille / lestille ja orwoille wálivalda ja wådrysita televät / ja joita muncalaisia sor- farvat / eikä pelkä minua / sano HERra Ze- baoth. Sillä minä olen HERra / joca en 6 walehtele / ja te Jacobin lapsi / ei teidän caickein pidä hukuman.

E oletta hamast teidän Jäsin- 7 ajast alati poikennet pois mi- nün käästyistäni / ja et te ole nytä pitänet. Nijn käändäkät nyt tei- täni minün tygöni / nijn minä tah- don myös minuni käätä teidän tygöinne / sano HERra Zebaoth. Nijn te sanotta : misä meidän pi- 8 tää meitäm käändämän ; Ongos se oikein että ihminen pettä Juma- lan / nijncuin te minun petätte ; Nijn te sanotta : misä me siuua petämme ; hymmenexis ja ylön- nysuhris. Sentähden te oletta, kirotut / nijn että caickinaiset catowat teidän kääsistän : sillä caicki te minun petätte.

Nutta wiekät tähdelliset hym- 10 meneret minun aittaani / että mi- nün huonesani ruoca olis. Janjin coetelcat minua / sano HERra Ze- baoth / ellen minä myös awaja teil- le taiwan aekunoita / ja wuodatan sieldä riunasti siunausta. Ja minä 11 tahdon teildä syöjan rangaista / et- tei hän teildä maan hedelmätä hu- cutais / ja ettei winapuu teidän pellosan olis hedelmätöin / sano

Neuvopas
rannureense
erimomat
cain andan
oiteim
tymmena
piä.
Zach. 1:3,

- <sup>Lohdutus
jumalato
main mene
stota was
stan.
Hiob. 21:7.</sup>
- 12 HERKA Zebaoth. Nijn ettå caic-
fi pacanat pitå teidän autuari sa-
noman: sillå teillå pitå callis maa
oleman / sano HERKA Zebaoth.
- 13 Owasti tepuhutta minua wa-
stan / sano HERKA: ja te sanotta:
mitäst me puhumma sinua
wastan? Sillå te sanotta: se on
- 14 turha cuin Jumalata palwellan/
ja mitä se autta/ ettå me pidämme
hänен kästyns / ja waiwamme
meidän elämätäm HERKAN Ze-
baothin edes? Sentähden me y-
listämme ylöncadzoita: sillå ju-
malattomat menesthyvät / he kiu-
sawat Jumalata / ja se heille me-
nesthy.
- 15 16 **M**uita jumaliset lohdutta-
vat toinen toistans nám: HERKA otta sijta waarin ja cuile-
sen / ja muistokirja on kirjoitettu
hänentees: jotca HERKA pelkää-
vät ja muistawat hänent nimens
pääalle. Nijden pitå / sano HER-
KA Zebaoth / sinä pääwänä / jonga
minä teen/oleman minun omani/
ja minä tähdon heitä armahtaa/
nijneen mies armahda poicants/
18 joca håndå palwele. Ja teidän
pitå jällens sitå wastan näkemän/
mikä eroitus on vanhuršcan ja
jumalattoman waihella: ja sen
waihella/joca Jumalata palwele/
ja sen joca ei håndå palwele.

Vers. 1. Engelini) Johannes Baptista endjutan tässä
Engeliri / ja idze Christus likon Engeliri / eittä he ollut luonno-
stans Engelit / mutta eittä he wircans puolesti ollut Jumalan sa-

nansaattojat; Johannes tuli ilmoittaman Christuren tulemisesta:
Christus idze tuli ilmoittaman ja toimittaman sitä armen ihito/
cum luvattu oli v. 4. Tuuman) Sup. 1: 11. v. 8. Pitäte) se on/
te annate Lewitaille ja Papeille eärkein huc nomibita / ja tois-
uans ei mitän. v. 11. Stöjän) Taiki cuin eivä rätska. v. 16.
Ministoria) se on / ei hän sitä unhoita.

IV. Lucu.

Jumalattomat hävitityest ja hukumisest / v. 1. ja
Jumalisten lisändymisest Christuren coitta / joca heil-
le valaise / v. 2. käskeän pitä Moseren Laisla waari / v. 4.
Johannes Baptista luovatan Elian voimalla ja hengel-
lä / ennencuin Herren pääwä on tulewa / v. 5.

Sillå cadzo / se pääwä tule / joca on
palawa nijneen pädzi. Silloin
pitä catki ylöncadzojat ja juma-
lattomat olkena oleman / ja se tu-
lewa pääwä pitä heidän syhysämén / sano
HERKA Zebaoth / ja ei hänent pida heille ja-
tämän juurta eikä ora. Mutta teille /
jotca minun nimeni pelkätte / on
wanhuršcauden Aluringo coitta-
wa / ja autius hänent sispeins alda.
Ja teidän pitä käymän ulos ja sisälle / ja li-
hoimän ihyneen syöttiläät wesi at. Teidän
pitä jumalattomat tallaman: sillå heidän pi-
tä suheana teidän jalcaan alla oleman sinä
pääwänä / jonga minä tehdä tähden / sano
HERKA Zebaoth.

Mystacat Moseren minun palveliam
Lakia / jota minä hänelle käskenyt olen
Dorebin wuorella/cakelle Israellille/kästyn
ja Lakien kansa.

Cadzo / minä lähetän teille /
Elian Prophetan / ennencuin se
suuri ja hirmuinen HERKAN pää-
wä tule. Hän on käändävä Jäsan sydä-
met lasten tygö / ja lasten sydämets heidän J-
sains tygö / etten minä tulis ja lös maala-
turexella.

Vers. 3. Tallaman) Tämä on ymmärettävä hergellisest
woitost / jonga Christus heidän wiollisisti ans saoman pitä, v. 6.
Jäsim sydämets / Hänent pitä suurella tiivauksella rongaiseman
eripuraista opertaita Jumalan Canfas / ja käändämän mon-
da heistä sijhen olik rauhaan ja siividoon Chris-
tus Jesuus.

• Joca
•

Prophetan Maleachin
loppu.